

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Педагогічний факультет

Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

**РОЛЬ СУЧАСНИХ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ У МОВНО-МОВЛЕННЄВІЙ
ПІДГОТОВЦІ ДОШКІЛЬНИКІВ**

Дипломна робота

ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 2 курсу 241М групи

Спеціальності 012. Дошкільна освіта

Грінєнкова Тетяна Анатоліївна

Керівник: к.пед.н., доц. Чабан О.В.

Рецензент: к.пед.н., доц. Цюпак І.М.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	9
1.1. Теоретичні та нормативні аспекти введення медіатехнологій в дошкільну освіту.....	9
1.2. Формування мовно-мовленнєвої компетентності дошкільників засобами медіа.....	21
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗ'В'ЯЗКУ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ ТА МОВНО-МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ	32
2.1. Упровадження медіатехнологій у сучасному закладі дошкільної освіти.....	32
2.2. Експериментальне дослідження впливу медіатехнологій на мовно-мовленнєвий розвиток дошкільників.....	48
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	78
Додаток А.....	78
Додаток Б.....	79
Додаток В.....	80
Додаток Г.....	81
Додаток Д.....	82
Додаток Е.....	83
Додаток Є.....	85
Додаток З.....	88
Додаток Ж.....	91
Додаток И.....	92

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Епоха цифрових технологій кардинально змінює життя та дитинство сучасних дітей. Медіатехнології трансформують способи взаємодії людей один з одним, способи спільного використання та розповсюдження інформації, представлення та сприйняття реальності. Батьки спостерігають, як дошкільники можуть працювати з планшетами та додатками з високим рівнем спритності. Більше того, діти бачать, як їх батьки постійно взаємодіють із мобільними пристроями, а не з оточуючими людьми.

Дослідження щодо медіалізації дітей раннього віку, особливо до досягнення ними шкільного віку, нечасті. Тим не менш, дані сходяться на тому, що сучасні медіа можуть сприяти мовним затримкам, ожирінню, соціальному віддаленню, проблемам уваги і навіть нерегулярному режиму сну. Лише декілька американських досліджень вказують на потенційні переваги дозованого використання медіатехнологій дітьми, якщо в ньому переважає практичний спосіб навчання. Однак занадто рано прогнозувати довготривалий вплив медіазасобів на здобуття знань та навичок у всіх сферах розвитку дошкільників.

Проблемі впливу цифрових медіа на суспільство присвячено чимало наукових статей та матеріалів. Це питання досліджували як зарубіжні (Д. Бакінгем, Ж. Гоне, Л. Селлерс та ін.), так і українські вчені (О. Дроздов, В. Коваленко, Т. Тарасов, Є. Юдіна та ін.). Факт неоднозначного впливу інформації, поданої у засобах масової комунікації через медіатехнології – неоднаразово підтверджувався науковцями. Відзначаючи її позитивні функції (інформаційну, рекреаційну та виховну), вони зауважували, що засоби медіа негативно впливають на дитячу психіку та значно відривають дітей від реального життя.

Низку досліджень (О. Білоус, Т. Давидченко, В. Іванов та ін.) присвячено ролі впливу безпосередньо окремих галузей медіаконтенту деяких засобів масової комунікації (преса, радіо, телебачення та інтернет) на дитину дошкільного віку.

Аспектам всебічного впливу радіомовлення на дітей та його роль у розвитку особистостей, які зростають, приділяють увагу дослідники Т. Гиріна, В. Лизанчук, І. Хоменко. Вони визначили загальні поняття виражальних функцій радіомовлення, виявили основну їх роль, мету та значення саме в процесі засвоєння інформації дошкільниками різних вікових груп.

Зазначимо, що дослідники сучасного медіаконтенту (М. Акопов, А. Алексєєв, С. Гур'єва) приділяють значну увагу актуальній проблемі, щодо вивчення змісту, яким наповнені дитячі друковані засоби масової інформації.

Актуальність досліджуваної проблеми полягає в необхідності наукового вивчення впливу сучасних медіатехнологій на дошкільників, а особливо на їх мовно-мовленнєві навички. Адже розвиток дитячої комунікативної компетентності з кожним днем набуває сучасної і соціальної значущості.

Матеріали дослідження мають суттєве значення для подальшого розвитку дошкільної науки, її теорії та практики.

Робота також є актуальною при створенні нових напрямів філологічної науки, адже медіатехнології стрімко розвиваються кожного дня. Їх використання стає обов'язковим для дистанційного навчання, самоосвіти, соціального та суспільного зв'язку.

Доцільність роботи полягає також у вивченні та розв'язанні низки проблем щодо інклюзивних та логопедичних напрямів у закладах дошкільної освіти.

Актуальність роботи відображає суперечність між типовими дослідженнями науковців і вимогами сучасного суспільства до більш ефективного вивчення даної проблеми.

Актуальність досліджуваної проблеми, її недостатня розкритість у педагогічній теорії та практиці, а також виявлені протиріччя щодо негативного та позитивного впливу на освітній процес щодо мовної компетентності дошкільників зумовили вибір теми магістерського дослідження **«Роль сучасних медіатехнологій у мовно-мовленнєвій підготовці дошкільників»**.

Сучасні медіатехнології постійно вдосконалюються, набувають нових функцій. Таким чином, вони прискорюють засвоєння матеріалу під час освітнього процесу у закладах дошкільної освіти. Негативний вплив все частіше змінюється на позитивний. Створюються нові види медіапродуктів — навчальні програми, додатки, рухавки та безліч пізнавального, дидактично-розвиваючого матеріалу. Новий виток у розвитку отримала й дистанційна освіта. За допомогою відеоблогів, вебінарів, тренінгів, семінарів, курсів, онлайн-консультацій у соціальних мережах, додатках у смартфонах та планшетах педагоги отримали можливість займатися самоосвітою та працювати вдома з дошкільниками та їх батьками. Особливо ця взаємодія через сучасні медіатехнології згодилася освітянам під час загальнодержавного карантину через коронавірусну інфекцію у 2020 році.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота за смисловим змістом пов'язана з ініціативною темою кафедри філології №0119U100655 **«Лінгводидактична підготовка у фаховій освіті сучасного вчителя початкової школи»**.

Об'єкт дослідження - мовно-мовленнєва діяльність дошкільників.

Предмет дослідження - вплив комплексу сучасних медіатехнологій на формування мовно-мовленнєвих навичок дітей дошкільного віку.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити вплив сучасних медіатехнологій на мовно-мовленнєву підготовку дошкільників.

Гіпотеза дослідження. Вплив медіатехнологій на мовно-мовленнєву підготовку дошкільників буде ефективним за умов:

1. Створення єдиної методики роботи із залученням вихователів, батьків та дітей.
2. Систематичного консультування батьків та дітей щодо теорії медіаграмотності.
3. Включення інтегрованих занять із залученням медіатехнологій до освітнього процесу закладу.
4. Оснащення закладів дошкільної освіти медіатехнологіями, створення медіакласу чи спеціально обладнаного приміщення.

Відповідно до поставленої мети та визначеної гіпотези було виділено такі **завдання дослідження**:

1. Обґрунтувати доцільність використання медіатехнічних засобів в закладах дошкільної освіти, спираючись на аналіз теоретичної бази дослідження та наукової літератури.
2. З'ясувати особливості процесу формування мовно-мовленнєвої компетентності дошкільників засобами медіа.
3. Описати стан впровадження медіатехнологій у сучасні заклади дошкільної освіти.
4. Експериментально перевірити ефективність процесу формування мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників під впливом сучасних медіатехнічних засобів.

Для розв'язання поставлених завдань використано низку **методів дослідження**:

Теоретичні:

- аналіз та систематизація наукової літератури для характеристики ступеня розробленості проблеми ролі сучасних медіатехнологій у мовно-мовленнєвій підготовці дошкільників;
- розкриття потенціалу медіатехнічних засобів та доцільність їхнього використання в дошкільних закладах;

- систематизація концептуальних положень для визначення сутності та структури готовності вихователів, вихованців та їх батьків до використання медіатехнологій в освітньому процесі.

Емпіричні:

- педагогічне спостереження, індивідуальні та групові обговорення з мтою;
- педагогічний експеримент для виявлення рівня підготовки мовно-мовленнєвих навичок;
- методи математичного розрахунку для підтвердження статистичної значимості одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в уточненні сутності поняття «роль сучасних медіатехнологій у мовно-мовленнєвій підготовці дошкільників», визначенні теоретичних та нормативних аспектів введення медіатехнологій в дошкільну освіту, представленні структури готовності закладу дошкільної освіти до впровадження комплексу засобів медіа та досліджено їх вплив на мовленнєву особистість дошкільників.

Практичне значення. Матеріали дослідження можуть бути корисними для вихователів, медіапедагогів, батьків, студентів педагогічних спеціальностей закладів вищої освіти. Практичне застосування одержаних результатів полягає у їх подальшому використанні в освітньому процесі закладу дошкільної освіти; порівнянні отриманих результатів з даними інших дослідників у майбутньому: включенні їх у положення при розробці освітньої медіапрограми для розвитку мовлення дітей дошкільного віку.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати кваліфікаційної роботи викладено на засіданнях педагогічного колективу закладу дошкільної освіти №1 “Олімпієць” комбінованого типу (ясла-садок) Голопристанської міської ради Херсонської області та на засіданнях **кафедри філології**.

Теоретичні опрацювання знайшли своє відображення у статті «Медіалізація закладів дошкільної освіти – актуальна проблема чи нагальна

необхідність?» під час Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук».

Структура роботи: кваліфікаційна робота має вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

РОЗДІЛ 1. ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.1. Теоретичні та нормативні аспекти введення медіатехнологій в дошкільну освіту

Сучасні діти зростають у медіабудинках. Вони щодня контактують із широким спектром цифрових інструментів. Медіатехнології є важливою, інколи домінуючою, частиною життя дошкільників у всьому світі.

Мало хто з них використовує сучасні засоби медіа не лише як пасивні ігрові додатки, але і як творчі інструменти для розвитку. Можливості дітей дошкільного віку часто обмежені станом когнітивного розвитку. Відсутність навичок читання та письма впливають на якість цифрової взаємодії дітей з медіатехнологіями.

Особливістю сучасних медіатехнологій є те, що вони дають миттєвий зворотній зв'язок. Дитині стає важко зрозуміти спізнїлу реакцію. Фізичний контакт майже відсутній. Задані форми майже без емоцій. Медіатехнології не повинні замінити багатство реального світу. У мережі немає запахів, дотиків, інтонацій.

Та й дошкільники мало усвідомлюють, що таке Інтернет, з якими ризиками вони можуть зіткнутися, або яку користь можуть отримати. Їх улюбленими та основними видами діяльності є ігри та перегляд відео на різноманітних пристроях, які підключені до Wi-Fi.

Загалом діти цього віку мають обмежене сприйняття онлайн-ризиків, або взагалі не сприймають їх. Деякі з них вже не раз стикалися з невідповідними до свого віку статтями, рекламами, проблемним контентом та з покупками у додатках.

Діти також вчать на спостереженні. У більшості випадків вони спочатку навчаються спостерігати за іншими – батьками, членами сім'ї. Часто батьки не усвідомлюють, що діти відображають їх поведінку.

Дошкільники використовують цифрові технології індивідуально, а не соціально. Для них важливо усамітнитися й повністю зануритися у віртуальний світ.

Принципи сучасної модернізації дошкільної освіти прописані в низці загальнодержавних нормативних документів, зокрема: державних цільових програмах «Про національну програму інформатизації», Концепції впровадження медіаосвіти», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки, законі України «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти [7, с.3].

Основні принципи застосування медіатехнологій у закладах дошкільної освіти також сформульовані у таких міжнародних документах: Грюнвальдській декларації з медіаосвіти, Резолюції ЮНЕСКО щодо розвитку критичної медіаосвіти, Женевській декларації принципів побудови інформаційного суспільства.

Підґрунтям для впровадження іноваційних технологій при модернізації дошкільної освіти стали теоретичні та методологічні праці дослідників цієї сфери: дослідження розвитку медіатехнологій в цілому (Д. Бекінгем, Л. Зазнобіна, Л. Мастерман), моделей і засобів медіаосвіти (С. Пензін, Ю. Усов, О. Федоров, О.Шариков); психолого-педагогічні визначення впливу медіаосвіти на дітей дошкільного віку (Л. Баженова, О. Баранов, О.Бондаренко); світовий досвід впровадження медіатехнологій в освітній процесі закладів дошкільної освіти (О. Самарцев, О. Шариков, Є.Черкашин).

Увага вітчизняних науковців до засобів медіа як до освітнього інструменту наростала протягом 20 років. У контексті світового інформаційного простору їх досліджують такі українські вчені, як О. Барішполець, Н. Габор, Н. Горб, Л. Найдьонова, Г. Онкович, Б. Потятиник, І. Чемерис.

Проблема впливу медіаконтенту на різні вікові групи дітей, способи залучення маленьких медіаспоживачів стали предметом наукового пошуку Ю. Усова, О. Федорова, О. Шарикова.

Питаннями створення та розвитку медіаосвітніх моделей, аналізом їх концептуальних засад і методів займалися Л. Зазнобіна, Л. Мастерман, С. Пензін, О. Спичкін.

Аналіз галузей освітнього процесу із залученням медіа представлено в працях Л. Баженова, О. Баранова, К. Ворснопа та ін.

На світовому рівні важливим кроком до впровадження медіаосвіти стало створення «Грюнвальдської Декларації з медіаосвіти» у 1982 році. Згодом на конференціях ЮНЕСКО в Парижі, Відні, Торонто, Лондоні та засіданнях Ради Європи в Страсбурзі й Балтиморі, протягом 1989-2003 років, були затверджені та покращені прийняті теоритичні засади і норми, враховуючи досвід засновників медіаосвіти і провідних світових науковців у галузі медіадидактики.

«Резолюцію Європейського парламенту з медіаграмотності у світі цифрових технологій» було прийнято 16 грудня 2008 року. В Україні ж досі діють закони, які лише дали початок розвитку засобів масової інформації та комунікації в національному освітньому просторі.

Основним серед них, де регламентується діяльність медіаосвіти, є Закон України «Про інформацію». У ньому визначається право на інформацію та правові засади інформаційної діяльності в Україні. «Цим законом також окреслено галузі, види, джерела інформації та режим доступу до неї, тобто ті базові знання, які повинні мати педагоги в сфері медіа» [7].

Закон України «Про рекламу» регламентує засади рекламної діяльності в нашій країні, регулює відносини, що виникають у процесі створення, поширення і споживання реклами. Також у ньому зазначені основні засади створення, функціонування й розповсюдження соціальної реклами. Нажаль, нормативні положення щодо реклами в мережі у ньому не зафіксовані [7].

Взагалі, робота засобів медіа та комунікації у мережі Інтернет майже ніяк не регламентується в Україні. Цей факт значно ускладнює взаємодію педагогів з медіатехнологіями. Проте вихователь може звернутися за інформацією до онлайн-проекту «Медіаосвіта і медіаграмотність», який функціонує за підтримки проекту «Медійна програма в Україні», що реалізується компанією «Інтерньюз Нетворк» в Україні за допомогою спонсора – Агентства Сполучених Штатів Америки з міжнародного розвитку (USAID) та Міжнародного фонду «Відродження».

Закон України «Про захист суспільної моралі» надає можливість педагогам ознайомитись із «правовими основами захисту суспільства від розповсюдження продукції, що негативно впливає на суспільну мораль» [7].

Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» регламентує правові основи діяльності друкованих засобів масової інформації та регулює державні гарантії свободи цих медіа відповідно до Конституції України.

Закон України «Про телебачення і радіомовлення» надає рекомендації щодо організаційних умов функціонування телевізійного та радіомовлення.

Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» підтримує правове регулювання в інформаційній сфері [7].

На початку 2010 року Президією Національної академії педагогічних наук України було затверджено та схвалено Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні (на 2010 – 2020 роки). Прийняття цього документу стало революційним кроком у сфері української освіти, адже вперше «потреба в медіаосвіті була зафіксована на державному рівні» [37, с.1].

У Концепції визначена необхідність впровадження медіаосвіти, вказано на основні терміни, оприлюднено мету і завдання, принципи медіаосвіти, представлено моделі та напрями розвитку системи медіаосвіти України, виділені основні її форми, окремо і для вищої школи. Згідно цього документа, «з 2014 року відбудеться розроблення й затвердження державних

стандартів фахової підготовки медіапедагогів, що встановлюють вимоги до її змісту, обсягу та якості, у вищих навчальних закладах і закладах післядипломної педагогічної освіти» [37, с.5].

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки серед основних «завдань вітчизняної системи освіти, які стосуються медіаосвіти», вбачає такі:

- «оновлення законодавчої бази системи освіти, врегулювання її нормативної сторони;
- поповнення наукової та інноваційної методичної бази;
- підвищення якості навчання на інноваційній основі та інформатизація освіти;
- удосконалення медіаресурсного забезпечення освіти і науки» [37, с.7].

У інструктивно-методичних рекомендаціях Додатку до листа МОН України від 30.07.2020 № 1/9-411 «Щодо організації діяльності закладів дошкільної освіти у 2020/2021 навчальному році» йдеться: «Звертаємо увагу на те, що на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти спостерігається тенденція до більш широкого використання комп'ютерних технологій для виховання, навчання та розвитку дітей дошкільного віку. Зазначимо, що у роботі з дітьми, які не досягли 5-річного віку використання гаджетів не рекомендується. Таким чином, уся освітня робота має здійснюватися виключно з батьками вихованців задля ознайомлення їх зі змістом, формами і методами розвитку їхніх дітей» [42, с.10].

Відповідно до розділу XII Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів, що затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234 та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14.04.2016 за №563/28693, «тривалість безперервної роботи перед монітором комп'ютера для дітей 5- річного віку не має перевищувати 10 хв. Максимальна кратність роботи протягом тижня для дітей 5 і 6 років — 2 рази. Дні тижня, в які доцільно працювати з комп'ютером: вівторок, четвер

— оптимальні дні; понеділок — можливо використовувати гаджети; п'ятниця — не рекомендовано» [42, с.12].

«Рекомендований для занять час дня: перша половина — оптимально; друга половина — допустимо. Місце в 25-хвилинному занятті — середина заняття, між ввідною і заключною частинами. Обов'язково, перед і після роботи за комп'ютером або іншими гаджетами, робити спеціальну гімнастику для очей та опорно-рухового апарату, м'язів тулуба, особливо спини, що знаходяться в статичному стані; м'язів кисті працюючої руки. У роботі з дітьми можуть використовуватися: розвивальні комп'ютерні ігри, дидактичні комп'ютерні ігри, ігри-забави, комп'ютерні діагностичні ігри, пізнавальні відеоролики або відео фрагменти створені як самим педагогом, так і вже існуючих в інтернеті» [42, с.18].

«Розвивальні комп'ютерні ігри спрямовані на формування загальних розумових здібностей, а також пам'яті, мислення, уваги та інших психічних процесів. Дидактичні ігри — це ігри, які безпосередньо обумовлені формуванням дидактичних уявлень, з основами систематизації, класифікації, синтезу, аналізу понять. Ігри-забави дають можливість дітям розважитись, здійснити пошукові дії та побачити на екрані свій результат у вигляді певного елемента (наприклад, мультфільм «Розповіді Доброї Книги» тощо). Зауважимо, що їх варто якомога тісніше інтегрувати з іншими традиційними видами діяльності (іграми, роботою над проектами тощо) з метою недопущення комп'ютерної залежності у дітей» [42, с.19].

Сучасна теорія дошкільної освіти розглядає медіа переважно як допоміжний засіб. Відомі медіапедагоги і вчені (О. Бондаренко, А.Федоров, А. Дейкіна, Л. Баженова, З. Тидикієне та інші) рекомендують починати процес виховання медіакультури з дошкільного віку.

Учена Л. Петухова зазначає, що сучасні медіатехнології - «не тільки засіб навчання. Вони створюють можливості активного навчального середовища, яке починає відігравати більш важливу роль і бере на себе частину функцій учителя. За умови використання такого середовища

навчання вже не є проблемною ситуацією, коли вчитель захворів. Учні мають можливість продовжувати навчання» [42, с34.].

До сучасної медіаосвіти зараховують як традиційні (друковані, аудіо та телевізійні засоби), так і новітні (комп'ютери, планшети, інтернет, мобільні телефони, гаджети і т.д.) медіа (рис. 1.1.)

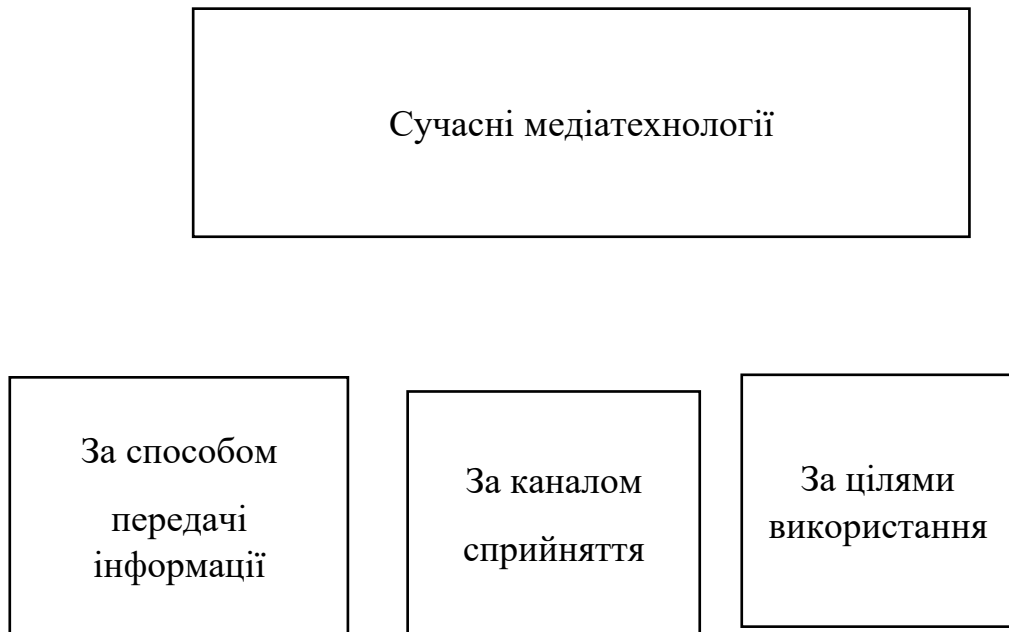

Рис. 1.1. Класифікація сучасних медіатехнологій.

За способом передачі інформації медіазасоби поділяють на традиційні та новітні.

До традиційних відносять: телебачення, кіноматограф, відео (будь-якого формату), радіо (аудіо), преса (друк, будь-який текст чи зображення).

Новітні включають в себе комп'ютерні медіатехнології, мобільні пристрої та мережу Інтернет.

За каналом сприйняття інформації сучасні медіатехнології поділять на: статично-візуальні, звуко-аудіальні та екранно-аудіовізуальні.

За цілями використання: передавачі інформації, освітні, комунікативні, соціальні.

Медіатехнологія – це будь-яке обладнання, програмне забезпечення або інструмент, який використовується для створення, виготовлення, доставки та управління медіа, включаючи аудіо, відео, зображення, інформацію, інтерактивні медіа, відеоігри, віртуальну реальність та середовище розширеної реальності.

Технологія та засоби масової інформації переплітаються, і жодне не може бути відокремлене від сучасного суспільства у більшості країн світу.

Медіа – це термін, що відноситься до всіх друкованих, цифрових та електронних засобів зв'язку. Сьогодні неможливо класифікувати засоби масової інформації та способи соціального онлайн-спілкування суспільства, не звертаючись до швидких темпів розвитку медіатехнологій.

Коло спілкування стало ширшим, ніж будь-коли, і коли ми говоримо про те, як соціальні інтернет-товариства взаємодіють з медіатехнологіями, ми повинні враховувати засоби масової інформації та навпаки. Технологія створює медіа.

Діти дошкільного віку серед різновидів медіатехнологій зазвичай виділяють для себе найбільш зручні та цікаві для їх вікової категорії (від 2 до 6 років):

1. Планшети – улюблений пристрій дошкільників. Діти надають велику перевагу цьому пристрою. Розмір його екрану, більший за смартфон, його портативність, простота використання завдяки технології сенсорного екрану, захисний кольоровий силіконовий чохол - основні переваги цього пристрою для дитячого використання.

2. Смартфони – це пристрої дуже універсальні у використанні. Вони дозволяють переглядати відео, грати в ігри, надсилати повідомлення, фотографуватись, здійснювати відео та телефонні дзвінки.

У більшості випадків діти використовують пристрій своїх батьків, обладнаний безкоштовними програмами в різних умовах та різних видах діяльності. Взаємодія з пристроями, які не налаштовані для дитячого

використання, збільшує ризик проблем дітей у виникненні спливаючих вікон та негативному наповненні різноманітних програм та додатків.

Батьки розглядають цифрові технології як позитивні, але водночас складні у своєму контролі та регулюванні. З одного боку, цифрові технології допомагають батькам у вирішенні одночасно і завдань домогосподарства, і батьківства. З іншого боку, використання цифрових медіа для дітей сприймається як щось проблемне, яке батьки повинні ретельно регулювати та контролювати. Державне регулювання батьківського контролю в Україні відсутнє. Деякі діти дошкільного віку взаємодіють з медіатехнологіями вдома ненормовано та агресивно реагують на заборону та зауваження батьків.

Нагальним питанням є розробка навчальних матеріалів для батьків про те, як вони можуть підтримувати маленьких дітей у навчанні та засвоєнні навичок цифрового та критичного мислення для збалансованого життя.

Вони повинні містити основні вказівки щодо практичних пропозицій та активного посередництва. Це стосується налаштування безпеки, паролів, захисту конфіденційності, віддаленого контролю та фільтрів контенту.

Діти беруть участь у різноманітних заходах в Інтернеті за допомогою сучасних цифрових пристроїв, підключених до мережі. Але багато питань залишаються без відповіді щодо фізичних, психічних, емоційних та соціальних наслідків (можливостей чи ризиків) цифрового залучення для дітей молодшого віку та їх сімей.

Більшість дітей легко і швидко набувають базових оперативних навичок. Деякі дошкільники можуть контролювати та встановлювати широкий спектр програм та ігор на смартфони і планшети, а також здійснювати голосовий пошук в Інтернеті. У цьому молоді користувачі, які ще фактично не опанували мовлення, читання та письмо, покладаються на розпізнавання логотипів та зображень.

Оскільки діти не вчаться використовувати нові медіатехнології на розроблених та представлених загальнодержавних стандартах, їх не можна

охарактеризувати як безпечні. Тому, як і в усіх інших аспектах навчання, в основному потрібні допоміжні орієнтації у засобах медіа батьків та вихователів.

Діти занадто люблять цифрові технології. Право на доступ до пристрою стає стимулом для інших менш приємних дій (домашнє завдання, прибирання та ін.). Діти бачать цифрові технології тільки як розвагу та відпочинок.

Дошкільники шукають частіше всього на Youtube такий контент: улюблену телепрограму чи музику, ігри з улюбленим персонажем мультфільму, рухавку, інформацію про хобі або предмет, що їх цікавить. Цікаво, що більшість онлайн-ігор поєднують традиційні ігри (наприклад, перевдягання чи казкові сюжети, спрямовані на дівчат та різноманітні транспортні ігри, орієнтовані на хлопчиків) та переносять їх у віртуальний світ. Насправді ми можемо побачити тут переміщення традиційних ігрових дій у віртуальний світ дітей.

Діти дошкільного віку щодня контактують з постійно зростаючим потоком інформації. У них виникають значні труднощі, коли їм необхідно проявити пошукові навички, самостійно оцінити отриману інформацію та критично мислити.

Отже, глобальне завдання сучасної дошкільної медіаосвіти – розвиток комунікативної компетентності дошкільників. Це здатність до переказу сюжету медіатексту та обговорення його персонажів. Сюди ж включені ще такі вміння:

- аналізувати твори;
- висунення власних ідей щодо варіантів продовження сюжету;
- самостійно обирати необхідну інформацію.

Засоби медіа в дошкільній ланці освіти – це формування знань про медіапростір у дошкільника, засіб удосконалення багатосарового освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, успішна соціалізація дошкільника на наступних сходинках освіти.

Зважаючи на те, що медіаграмотність виступає як фундамент якості особистості сучасної дитини дошкільного віку, актуальною є проблема розвитку комунікативної культури особистості засобами медіаосвітньої діяльності, уміння володіти рідною мовою.

Використання сучасних медіатехнологій сприяє розвитку нових видів творчої діяльності, реалізації компетентнісного підходу, впровадження індивідуалізації у процесі навчання, особистісно-комунікативної культури, критичного мислення та навичок дослідницької діяльності.

Зважаючи на зазначені вище основні теоретичні та нормативні аспекти, ми дійшли висновку, що в Україні існують певні теоретичні розробки та створена загальна нормативна база в цій галузі освіти.

Зауважимо, що:

- по-перше, у розвинених країнах світу реалізована стала практика медіаосвіти, на яку варто орієнтуватися;
- по-друге, теоретичні розробки українських науковців спрямовані переважно не на формування критичного мислення та розвиток автономної від медіа особистості, а на опанування дошкільником медіатехнологій та використання вихователем можливостей медіа в освітньому процесі.

Хоча навігація у світі медіатехнологій може бути досить складною, вона може мати багато переваг як для дітей, так і для дорослих.

Ми маємо пам'ятати, що аналіз впливу сучасних медіатехнології на розвиток мови та мовлення дитини дошкільного віку, відносно нових і вже набутих освітнім простором досліджень, ще повністю не доступний. Стає зрозуміло, що встановлюючи обмеження на використання засобів медіа та усвідомлюючи можливі негативні наслідки надмірного використання, дорослі можуть отримати більше від технології, якими користуються їх діти.

З аналізу теоретичних та нормативних аспектів введення медіатехнологій в дошкільну освіту стає зрозуміло, що у дошкільній педагогіці має бути розроблена заганаціональна програма щодо навчання

та впровадження медіаосвіти в заклади дошкільного виховання, спираючись на нормативну базу України та досвід більш розвинених країн у цьому напрямку. Нажаль, чітких інструкцій та положень для вихователів та батьків щодо використання медіатехнологій в освітньому процесі у нашій державі замало. Проте, з плином цифрової інформатизації суспільства, вплив засобів медіа на дитину збільшується щодня і повністю у різних вікових групах не досліджений. Культура використання дітьми дошкільного віку медіа тільки зароджується. Тому наше дослідження є актуальним та доцільним.

Сучасний стан освітнього процесу з використанням медіатехнологій у закладі дошкільної освіти потребує аналізу. Але час дозування цифрових інструментів батьками щодо дошкільників вдома не можливо точно аналізувати та систематизувати.

Грунтовне дослідження теоретичних і практичних праць науковців у галузі медіатехнологій дає підстави фактично підтвердити, що освітній процес сучасних дошкільних навчальних закладах нажаль немає належної підтримки у вигляді медіадидактичного забезпечення.

Найбільш сприятлива технологія роботи із медіазасобами в освітньому процесі передбачає:

- 1) навчання організовано і усвідомлено сприймати інформацію;
- 2) розвиток уміння спостерігати, класифікувати, вибирати;
- 3) навчання аналізу та резюмування отриманої інформації;
- 4) висловлення власної думки тощо.

Це зумовлено, безпосередньо тим, що медіагерої з екрану для сучасної дитини є улюбленими явищем, зустріч із ними радує її та емоційно підносить.

По-друге, використання відеосюжетів у навчанні мови та для розвитку мовлення підштовхує педагога розкривати свої творчі здібності.

По-третє, використання медіазасобів допомагає вихователю закріпити знання дітей відносно вже відпрацьованої теми (якщо йдеться про інтерактивні пісочниці, інтегрований процес заняття), додаючи до освітнього

процесу щоразу щось нове. Цей процес викликає інтерес у дитини, дає імпульс для вербального висловлювання та змогу краще розвивати особистісно-комунікативне направлення процесу навчання мови і розширення мовно-мовленнєвої компетентності.

Американські дослідження показують, що 25% 2-річних та 36% 3-5-річних дітей самостійно взаємодіють з iPad, а кількість дітей до п'яти років, які користуються планшетами та комп'ютерами, зросла на 70% з 2012 року.

З усіх можливих ризиків негативного впливу медіатехнологій на дошкільників особливої уваги потребує комунікативна компетентність. Адже мовно-мовленнєві навички полегшують соціальну адаптацію дитини, встановлюють більш зрозумілий контакт з батьками, однолітками й педагогами. Недостатній рівень розвитку мовлення та його культури впливає на подальший освітній процес випускників закладу дошкільної освіти.

Цей рівень мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників, за участі сучасних медіатехнологій у освітньому процесі, потребує подальшого вивчення.

1.2. Формування мовно-мовленнєвої компетентності дошкільників засобами медіа

Як зазначають дослідники, мова та мовлення не є тотожними поняттями. «Мова визначається як система словесних знаків, яку використовує людина для спілкування, мисленнєвої діяльності, нагромадження, збереження і передавання наступним поколінням суспільно-історичного досвіду людства. Розглядаючи мовлення, увага акцентується на визначенні особливостей психічної організації конкретного індивіда, особливостей його соціалізації та пізнавальної активності» [2, с.4].

Аналіз наукових джерел з проблеми вивчення мовлення дітей дошкільного віку дав можливість виділити такі підходи до дослідження даного поняття:

- психологічний, який включає діяльнісний та когнітивний аспекти;
- лінгвістичний з такими складовими: фонетична, лексична, граматична та дискурсивна);
- психолінгвістичний (сприймання, розуміння та породження мовлення).

Один з поглядів американських дослідників полягає в тому, що здатність до вивчення мови є напруженим процесом у людському мозку (Чомський, 1965; Пінкер, 1994), а щоденний мовний внесок – це лише поштовх для розвитку мови.

З альтернативної точки зору, оволодіння мовою залежить від мовного середовища дитини та конкретно від мовного введення, що забезпечується завдяки спілкуванню та взаємодії з дорослими (Tomasello, 2003).

Фактори взаємодії мають вирішальне значення для того, щоб відбувалося вивчення мови та подальший розвиток мовлення. Такі погляди узгоджуються із загальними теоріями розвитку людини в когнітивній науці та психології. Ці теорії (відомі як теорії пізнання) стверджують, що люди здобувають знання завдяки насиченій фізичній та соціальній взаємодії зі своїм оточенням.

Інтерес до впливу засобів медіа на розвиток дитячого мовлення виник ще в кінці 70-х років ХХ ст. Деякі результати цього раннього дослідження свідчать про наявність певних поведінкових наслідків. Наприклад, телевізійний перегляд призводить до зменшення читання, але підлягає індивідуальним варіаціям.

Важливе питання – ступінь зрозумілості дітьми змісту медіатекстів, який їм майже щодня надається у різних форматах. Зорові та слухові аналізатори дитини безконтрольно перенавантажуються і навіть те, що вони

б зрозуміли, вже не сприймається. Мова стає фоном, мовлення відсутнє — працюють тільки очі.

У своїх наукових доробках дослідники висвітлюють особливості процесу сприймання мови, її розуміння і породження мовлення. Водночас ґрунтовного міждисциплінарного теоретичного узагальнення проблеми процесу розуміння усного мовлення, як при взаємодії дитини із медіатехнологіями, не здійснювали. Перш за все слід розглянути окремо такі два поняття, як мова та мовлення.

Найбільш поширене визначення поняття мовлення охоплює процес використання мови на практиці. Мова ж визначається дослідниками як система словесних знаків, яку ми використовуємо для спілкування. Мова за думкою науковців також є збудником мисленнєвої діяльності. Вона служить для нагромадження, збереження суспільно-історичного досвіду людства і для передавання його наступним поколінням.

С. Максименко також відзначає: «Мова та мовлення не є тотожними поняттями. Адже мова – це система знаків для передачі, прийому та використання інформації, а мовлення – це процес використання мови для спілкування» [2, с.4].

С. Рубінштейн стверджував: «Мовлення – форма існування свідомості (думок, почуттів, переживань) для іншого, що є засобом спілкування з ним, і формою узагальненого відображення дійсності. Мовлення – це мова, що функціонує в контексті індивідуальної свідомості» [29, с.15].

Мовленнєва діяльність розглядається деякими дослідниками як загальне поняття діяльності (Л. Рубінштейн, О. Леонтьєв, І. Зимня та ін.).

На думку О. Леонтьєва: «Мовленнєва діяльність представляє собою специфічний вид діяльності, що не зіставляється з «класичними» видами. Мовленнєва діяльність у формі окремих мовленнєвих дій обслуговує всі види діяльності і входить до складу актів трудової, ігрової, пізнавальної діяльності» [33, с.6].

І. Зимня визначає: «Мовленнєва діяльність – процес активного, цілеспрямованого, опосередкованого мовою і обумовленого ситуацією спілкування, взаємодії людей між собою» [19, с.7]. Мовленнєва діяльність, на думку дослідниці, може бути включена в ширшу діяльність, наприклад, трудову чи пізнавальну.

Мовно-мовленнєва підготовка дітей дошкільного віку насамперед включає в себе поняття «компетентність». Це визначення є одним з провідних аспектів розвитку особистості, яка формується.

Провідна роль у цьому процесі надана початковій ланці освіти. У закладі дошкільної освіти вихователем лише виявляються і поступово розвиваються здібності дитини. Педагогом формуються вміння, навички та бажання вчитися. Освітняни-дошкільники формують такі умови для розвитку та самовираження дитини дошкільного віку, які значною мірою будуть нашаровуватися у початковій школі.

Дослідження діяльності сучасних дошкільних закладів показало, що безпосередньому формуванню навичок мовленнєвої компетентності в усіх аспектах приділяється недостатньо уваги. Завдання мовно-мовленнєвої підготовки дітей до навчання у початковій школі зумовлюється потребою виховання особистісно-компетентної компоненти. Дитина має вільно висловлювати власні думки, активно підтримувати доброзичливі стосунки із соціумом та шанувати традиції української мови.

Сучасні дослідники виокремлюють такі поняття: «мовленнєва підготовка» (А. Богуш, Л. Калмикова, Л. Пеньєвська) і «мовленнєва готовність» (М. Вашуленко, Л. Дейниченко, А. Іваненко) дошкільників до навчання у початковій школі.

Під «мовленнєвою готовністю» науковці (А. Богуш, М. Вашуленко, В. Гербова, Л. Дейниченко, А. Іваненко, Н. Орланова) розуміють комплекс сформованих умінь та навичок у дитини дошкільного віку. Сюди входять такі компоненти: усне мовлення, мислення, спілкування, знання знакової системи мови, читання, письмо, аналіз мовних явищ.

Так, Л. Калмикова зазначає: «Мовленнєва підготовка» використовується у двох значеннях:

1. Загальномовленнєва підготовка (розвиток навичок усного мовлення, навичок використання одиниць мови для мислення, спілкування);
2. Спеціальна мовна (мовленнєва) підготовка (пропедевтика вивчення мови, початкове усвідомлення її знакової системи, формування основи спеціальних умінь у галузі читання, письма, аналізу мовних явищ)» [23, 17].

«Загальномовленнєва підготовка» охоплює значні вікові рамки. Починає свій розвиток від народження дитини і активізується під час дошкільного дитинства. Закінчується даний процес вступом до школи. Тобто при вступі до початкової школи дошкільник має володіти рідною мовою. Дитині також необхідно засвоїти літературні норми мови, культуру усного мовлення і спілкування.

«Спеціальна підготовка», за Л. Калмиковою, - це мовна (когнітивно-рефлекторна) і мовленнєва (комунікативно-рефлекторна) підготовка, яка передбачає пропедевтику вивчення мови – первісну рефлексію на мовному матеріалі. Рівень комунікативних здібностей знаходиться у прямій залежності від мовленнєвого розвитку. Тільки на п'ятому році життя дитини проводиться спеціальна мовна підготовка. Вона починається із повідомлення дітям початкових знань про мову і закінчується елементарними вміннями читання і письма, аналізу мовних одиниць та контролюється за допомогою свідомості» [23, с.30].

На сучасному етапі розвитку дошкільної ланки освіти мовно-мовленнєву підготовку слід визначати як інтегрований результат загальномовленнєвої і спеціальної підготовки. Даний процес забезпечує дошкільникам мовно-мовленнєву готовність. Він передбачає формування практичних мовленнєвих навичок. Відбувається реалізація удосконалення комунікативних форм та розвиток функцій мовленнєвої діяльності.

Отже, мовно-мовленнєва підготовка як активний процес розвитку мовлення й навчання мови передбачає формування низки здібностей. Закріплення мовно-мовленнєвих навичок і умінь здійснюється у двох напрямках, а саме:

1. Мовленнєвої готовності – процес формування навичок усного мовлення з правильною звуковимовою. Сюди ж відносять правильну граматичну будову. Дитина має володіти значним лексичним запасом та достатньо розвиненим фонетичним сприйманням. Дошкільник має вміло виконувати звуковий аналіз слів;
2. Комунікативної готовності – процес комплексного застосування дошкільником мовних і немовних засобів. Метою такого процесу є використання одиниць мови для спілкування та усвідомлення власної особистості в процесі життєдіяльності.

Тобто, під час освітнього процесу у закладі дошкільної освіти відбувається набуття мовно-мовленнєвої й комунікативної компетентності.

«Мовно-мовленнєва підготовка дітей до школи за визначенням за А. Богуш включає в себе такі компоненти, як:

- знання про навколишню дійсність;
- змістова сторона мовлення;
- рівень розвитку мовленнєвих навичок (достатній словник, правильна звуковимова, граматична правильність мовлення, діалогічне й монологічне мовлення);
- висока мовленнєва активність дітей;
- якість мовленнєвих відповідей;
- оволодіння елементарними оцінно-контрольними діями у сфері мовленнєвої діяльності» [4, с.20].

Деякі вчені (Л. Кондрух, І. Луценко, Т. Пироженко) визначають, що формування мовно-мовленнєвої готовності дітей до школи можливе лише за умови формування у них комунікативно-мовленнєвих навичок.

Дослідження Д. Ельконіна, Л. Ткачової, Л. Журової та доводять, що у дітей до семи років фонематичний слух розвинений на достатньому рівні. За їх думкою, діти готові до впевненого слухового аналізу й синтезу. Проте, не у всіх дітей артикуляційний апарат підготовлений до правильної вимови звуків рідної мови. Цей факт має особливе значення для стартового етапу навчання усного й писемного мовлення.

Отже, мовно-мовленнєва компетенція – це вміння доречно спілкуватися рідною мовою. Адекватність відповідей в конкретних ситуаціях, висловлювання власної думки, бажань та намірів, прохань та критики – складові даної компетенції. Дитина має впевнено використовувати для її розвитку як мовні, інтонаційні, так і позамовні засоби виразності мовлення.

Комунікативна ж готовність включає в себе:

- складний комплекс мовних і немовних засобів, які використовує дитина з метою активної комунікації;
- вміння дитини доречно застосовувати на практиці мову, це стосується конкретних освітніх і соціально-побутових ситуацій;
- вміння дошкільника самостійно орієнтуватись у мовній ситуації, підтримання спілкування, ініціативність та активність;
- вміння дитини сприймати, а також самостійно вирішувати поставлені мовленнєві завдання.

В українській дошкільній лінгводидактиці бракує досвіду використання медіатехнологій в освітньому процесі. Раніше навчання дітей дошкільного віку базувалося на діафільмах, навчальних відео за допомогою проектора, телебаченні та художніх фільмах. Головна проблема полягала у тому, що мовні, мовленнєві та мовно-культурні традиції за допомогою медіатехнічних засобів відтворювалися достатньо умовно.

Освітній процес у закладах дошкільної освіти був залежним від такої медіазабезпеченості (діафільми та медіазасіб до них і т.д.). Тому розвиток

мовно-мовленнєвої компетентності переважно відбувався вдома за допомогою телевізора, радіопрогравача та магнітофона.

Тому залучення скупих медіатехнологій було мінімальним та лише до конкретних видів діяльності (рис. 1.2.).

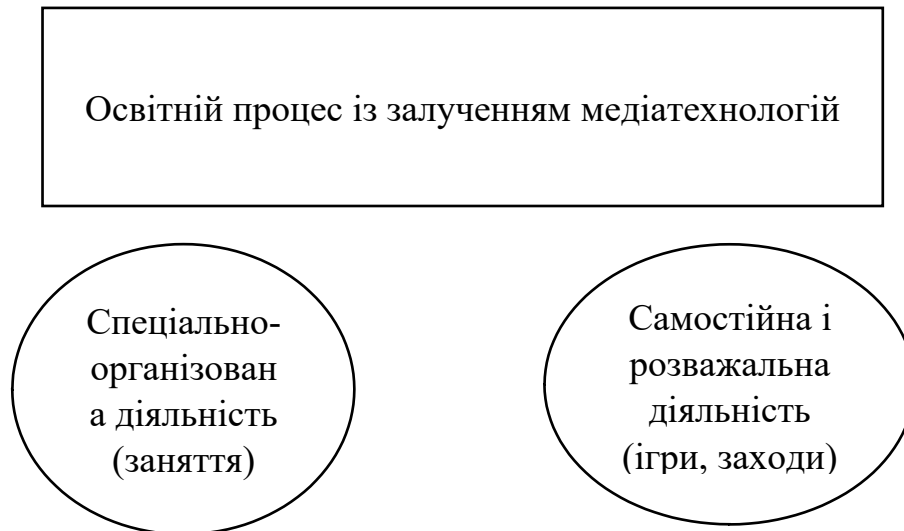

Рис. 1.2. Освітня діяльність дошкільників із залученням сучасних медіатехнологій.

Під час формування мовно-мовленнєвої компетентності в освітньому процесі в закладі дошкільної освіти педагогом можуть бути використані переважно світлові та звукові медіатехнічні засоби.

Звукові медіатехнології (магнітофони, музичні центри, блютуз-колонки, навушники, радіо) підсилюють усі види звукової наочності. Звукова медіатехніка особливо допомагає під час навчання вимови слів, звуків. Незамінною є на заняттях з музичної культури та проведені святкових заходів.

За допомогою сучасних медіатехнологій педагог може поєднувати багато різновидів інформації у єдиний комплекс. Як от: текст і медіа, статична і динамічна, графіка та відео, ілюстрації та аудіозапис. Саме завдяки цьому комплексному підходу у дитини стимулюються пориви до

свідомого (висловлення власної думки) та несвідомого (підспівування) мовлення та відбувається засвоєння мови. Таким чином у дитячому колективі формується культура мовлення та мовно-мовленнєва компетентність.

Будь-який монітор допомагає зробити процес засвоєння матеріалу більш живим, цікавим, проблемним, переконливим і емоційним. Інформація за допомогою відео надається у двох варіантах: сенсорному і субсенсорному (один із проявів несвідомого). Проте комп'ютеризація – процес важкий матеріально.

Отже, педагог під час формування мовно-мовленнєвої компетентності має можливість:

- 1) створювати мовленнєве середовище;
- 2) ідентифікувати процес (поєднання форми та організації, визначення темпу заняття, обрання слухо-зорового впливу на дитину, аналіз її реальних можливостей сприймання інформації;
- 3) ефективно реалізувати принципи навчання, яке виховує мовну та мовленнєву культуру дітей дошкільного віку (Б. Лихачов, В.Коротова, І. Лернер, В. Краєвський та ін.);
- 4) вести контроль за сприйняттям та засвоєнням інформації, слідкувати за темпом у процесі її переробки, вносити індивідуальні корективи в освітній процес за допомогою ефективних методів роботи.

Як зазначає А. Богуш: «Мовленнєва підготовка дітей до школи включає оволодіння практичними мовленнєвими навичками, вдосконалення комунікативних форм і функцій мовленнєвої дійсності, формування її усвідомлення» [5, с.41].

За К. Крутій: «Мовно-мовленнєва підготовка дітей до школи - комплексне застосування дитиною мовних і немовних засобів із метою використання одиниць мови для мислення, спілкування й усвідомлення власної особистості в процесі життєдіяльності. У дошкільній педагогіці це поняття визначено, як складова підготовки дитини до школи, –

організований, цілеспрямований процес оволодіння мовою як засобом спілкування в умовах навчання й виховання» [31, с.27].

Процес розвитку особистісно-комунікативної діяльності визначає розвиток мови та мовлення. У жодному разі не навпаки. Таким чином, мовлення дітей, які однакові за віком та які перебувають на різних рівнях розвитку спілкування, значно відрізняється між собою. Мовлення дітей різного віку, проте які мають один рівень комунікативної діяльності - однакове за лексичним складом, граматичним оформлення і розгорненістю. Отже, відштовхуючись від однакових комунікативних завдань, дошкільники з різними формами спілкування знаходять в одному мовному матеріалі різні лексичні й граматичні особливості.

Навчання мови і розвиток мовлення дитини не зводяться тільки до мовленнєвої діяльності та до реалізації і використання мовної системи, а передбачає процес формування мовно-мовленнєвої компетентності.

А. Богуш зазначає: «Мовно-мовленнєва компетентність – процес засвоєння і усвідомлення мовних норм, що склались історично у фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне їх застосування в будь-якій людській діяльності у процесі використання певної мови. Мовно-мовленнєва компетенція – це інтегративне явище, що охоплює цілу низку соціальних здібностей, знань, умінь, навичок, стратегій і тактик мовної поведінки, установок задля успішного здійснення діяльності в конкретних умовах спілкування» [3, с.6].

Це насичена багатопарова система, яка містить наступні елементи:

- лексичний (наявність необхідного запасу слів у межах вікового періоду. Застосування цього запасу за відповідним призначенням. Використання засобів мовної виразності. Це вільне володіння доречними приказками, прислів'ями, фразеологізмами, епітетами, порівняннями тощо);
- фонетичний (правильна звуковимова та достатньо розвинений фонематичний слух. Сюди ж відносять володіння інтонаційними засобами виразності);

– граматичний (відповідне практичне вживання граматичних форм рідної мови. Це оперування поняттями рід, число, відмінки, час тощо);

– діалоогоічний (повне розуміння зв'язного тексту, розвинене вміння відповідати та звертатися із адекватними запитаннями. Дитина має вільно вести та підтримувати діалог, а також складати різні види розповідей, вправно переказувати);

– комунікативний (вміння дитини доречно підтримувати розмову, вільно спілкуватися на різні теми. У дитини має бути розвинена культура мовленнєвої поведінки та присутня ініціативність спілкування).

Таким чином, мовно-мовленнєва компетентність – це здатність на практиці вправно користуватися рідною мовою. Дошкільник має доречно використовувати для цього як мовні, так і немовні інтонаційні засоби.

Процес медіатехнологізації – вагомий елемент розвитку мовленнєвої компетентності. Як зазначає сучасний науковець Л. Петухова: «Цей процес в сучасній освітній ситуації взаємозв'язаний з впровадженням інноваційних освітніх технологій, організацією міжкультурних та міждисциплінарних проектів на їх основі, що змінюють традиційну структуру цілісного педагогічного процесу» [42, с.19].

Тобто, стає очевидним той факт що, якщо у дошкільника добре розвинене усне мовлення, то дитині легше буде засвоювати читання та письмо у майбутньому, тобто набуте писемне мовлення буде краще сформоване.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗ'ВЯЗКУ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ ТА МОВНО-МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ

2.1. Впровадження медіатехнологій у сучасному закладі дошкільної освіти

Медіаграмотність у дошкільному віці – процес навчання дітей осмислювати інформацію, яка надходить через телебачення, радіо, Інтернет, книги тощо.

По-перше, вихователі та батьки повинні допомогти дошкільникам зрозуміти, що факти, які вони бачать та чуять – це інформація. Далі можливо перейти до викладання основ медіаграмотності: розуміння того, що хтось створив цю інформацію і вона створена з певною метою, і що люди можуть самі вирішувати, що обрати для себе. (рис. 2.1.).

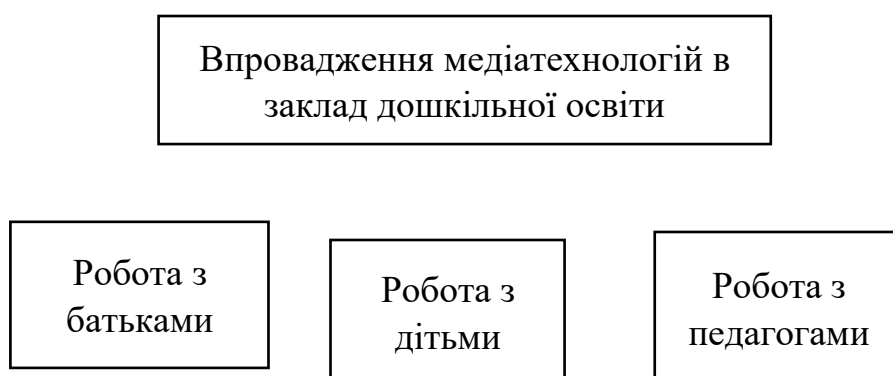

Рис. 2.1. Три напрями впровадження медіатехнологій в заклад дошкільної освіти.

Сучасна дослідниця медіаграмотності дітей дошкільного віку Т. Чашка вивчила та виділила етапи навчання та опанування медіатехнологіями. Вона зазначає: «Етапи навчання та опанування медіазасобами:

I етап – навчання сприймати інформацію з екрана починається вже з молодшого дошкільного віку (діти четвертого року життя).

II етап – навчання оцінювати якості інформації починається з середнього дошкільного віку (діти п'ятого року життя).

III етап – навчання емоційного сприйняття медіатексту починається в середньому дошкільному віці, а навчання критичного сприйняття продовжується в старшому дошкільному віці (діти шостого року життя).

IV етап – оволодіння технічними засобами медіа можна починати з молодшого дошкільного віку (опанування найпростіших медіазасобів – натиснути кнопку на фотоапараті, знайомство з мікрофоном), продовжувати в середньому дошкільному віці (озвучування кадрів за допомогою мікрофону та комп'ютера, опанування мобільним телефоном тощо) та закінчується на рівні старшого дошкільного віку (створення діафільмів, мультфільмів за допомогою різних медіазасобів та інструментів за участю педагога).

V етап – розкриття технологій створення інтерпретацій інформації відбувається на рівні старших дошкільнят (створення медіарепрезентацій)» [53, с. 4].

При впровадженні медіатехнологій в освітній процес закладу дошкільної освіти дослідники виділяють низку завдань, які представлені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Завдання закладу дошкільної освіти у процесі впровадження медіа

1. Сприяти особистісно-комунікаційній та груповій діяльності дітей дошкільного віку, інтегруючи заняття за допомогою медіатехнологій.	2. Систематизувати знання дітей щодо вимог та правил поведінки з медіазасобами під час освітнього процесу.
---	--

3. Розвивати у дошкільників медіаграмотність та медіакультуру.	4. Сприяти формуванню у дітей комплексу знань щодо видів медіа, форм роботи, ознайомити з сучасною вітчизняною та світовою медіапродукцією.
5. Розвивати творчість та креативність, навчати мислити критично, використовуючи медіатехнології.	6. Вправляти в умінні обирати необхідну інформацію, як продукт у сепермаркеті, усвідомлюючи ючи свій вибір.
7. Забезпечити умови для виявлення творчого потенціалу щодо створення індивідуального чи групового медіапродукту. Прививати дітям ініціативність, впевненість перед камерою.	8. Навчати дітей обробляти та фільтрувати інформацію. Мінімізувати використання засобів медіа вдома.
9. Стимулювати бажання до створення медіапродукції, яка буде корисна суспільству чи носитиме рекламно-соціальний характер.	10. Виховувати правильне розуміння щодо необхідності використання медіатехнологій – навчання, робота, зв'язок.

Медіадіяльність в освітньому процесі закладу дошкільної освіти – важливий структурний компонент, який складає практичну основу інформатизації. Структуру такої медіадіяльності ми розмістили в табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Структура медіадіяльності

Елементи структури	
1. Візуальна складова (наявність наочної картинки, наповненої змістом зразків реальності).	2. Актуальна складова (доступ до засобів подання інформації, забезпечення сприятливих умов).

Основна педагогічна цінність сучасних медіатехнологій в освітньому процесі дошкільної ланки освіти – можливість комплексного інтегрованого навчання дітей. Цікавим є механізм засвоєння та переробки дошкільниками інформації, отриманої з медіаджерел. Такий процес відбувається лише на основі систематичної спільної медіадіяльності дітей та педагога.

На думку сучасної медіадослідниці Т.Чашки: «Цілеспрямована робота з формування медіаторчості у дітей є ефективною при дотриманні таких педагогічних умов:

1. Ознайомлення дітей з медіазасобами і медіатехнологіями починаючи з середнього дошкільного віку.

2. Збагачення уявлень дітей про сучасний медіапростір засобами екранізованих та літературних творів.

3. Ігрова й творча медіадіяльність на матеріалі медіа.

4. Забезпечення розвивального медіасередовища, яке спонукає дитину до постановки проблеми, самостійного розв'язання й критичного самоаналізу, рефлексії.

5. Створення власного медіапродукту з метою його подальшого використання (наприклад, навчальний діафільм, відеокнига, газета або журнал) сприяє формуванню в дітей дошкільного віку продуктивної мотивації медіаосвітнього процесу. Участь дошкільнят у створенні медіапродукції дозволяє заохотити спільний вибір теми, змісту, концепції майбутнього медіапродукту, шляхів практичної реалізації його створення» [53, с.13].

У процесі формування критичного мислення медіатехнології відіграють важливу роль. У цьому комплексі важливою є взаємодія «педагоги – батьки – діти». Адже вдома діти страждають від незрозумілого для них медіаконтентку, зміст та начення якого ніхто не може пояснити.

Правильно підібрані форми роботи з сучасними медіатехнологіями передбачають жагу до навчання у дошкільників та мотивують їх до розвитку критичного мислення.

Можливі форми роботи для взаємодії дошкільників з медіатехнологіями в освітньому процесі закладу дошкільної освіти:

1. Інтегровані заняття (квести, геокешинг, дискусії, рольові ігри). Під час яких педагоги можуть використовувати інноваційні технології.
2. Впровадження заходів для батьків у форматі ситуативних занять (моделювання ситуації на місці та віднайдення шляхів виходу з неї).
3. Впровадження парціальної програми Т. Чашки «Медіадошкільник» з медіаосвітньої діяльності для дітей старшого дошкільного віку».
4. Створення волонтерських та дослідницьких проектів.
5. Інформація для батьків «Безпека дітей в інтернеті».
6. Конкурси, виставки, сімейні лепбуки.
7. Активний веб-сайт, за допомогою якого формується імідж усього закладу.
8. Створення та ведення активних сторінок та об'єднань у соціальних мережах (facebook, viber).
9. Створення Інтернет-сайта закладу є одним із головних елементів управління закладу дошкільної освіти, що об'єднують навколо себе педагогів, дітей, батьків та громадськість.

Сайт закладу дошкільної освіти – досить універсальний інформаційно-комунікативний медіатехнічний засіб взаємозв'язку з низкою завдань, які представлені у табл. 2.3.

Таблиця 2.3.

Завдання сайту закладу дошкільної освіти

За допомогою сайту вирішуються такі завдання:			
1. Забезпечення інформаційно-комунікативного світогляду та презентація роботи педагога закладу дошкільної освіти.	2. Формування особистісно-інформаційної компетентності у дітей та висвітлення освітнього процесу з ними.	3. Залучення батьків вихованців до інформаційно-освітнього середовища закладу дошкільної освіти через форуми та дистанційну освіту.	4. Створення та розвиток єдиного інформаційно-освітнього медіасередовища закладу дошкільної освіти та його комунікаційної складової.

Використання наочних прикладів ідей – перший крок дітей до творчості в медіа. Вихованцям потрібна свобода у творчості, а не заборони і страх. Вони можуть почати зі створення власного рекламного ролика і дійти до власного каналу на YouTube.

Дошкільники дуже добре знають сучасні мультфільми, їх фантастичних героїв, але їм необхідно навчити відрізняти фантазію від реального життя.

Медіаграмотність для них визначається як можливість доступу, аналізу, оцінки, створення та спілкування з використанням інформації у всіх формах.

Дитяча медіаграмотність – це грамотність, яка охоплює всі форми спілкування та різні формати – будь то книга з м'якими сторінками чи чат у Twitter. Зважаючи на те, що заклади дошкільної освіти відрізняються своїми освітніми пріоритетами, цифровими ресурсами та можливостями, важко визначити рівень їх медіаграмотності.

Задля інтеграції критичного медіа-аналізу в закладі дошкільної освіти використовуються такі підходи:

1. Гіпотетичний профіль медіаграмотного дошкільника.

Окреслення простого цільового профілю вихованця, який має повноцінні навички адаптації та гнучкості до сучасної цифрової грамотності.

2. Використання медіаграмотності для посилення існуючих цілей навчання.

Медіаграмотність не повинна бути окремим предметом – натомість вона може бути розпланованою для підтримки поточної навчальної програми.

Важливим етапом впровадження засобів медіа в заклад дошкільної освіти є робота з вихователями у таких формах: семінари, презентації, тренінги, майстер-класи тощо.

Мультимедійні презентації – частина стабільної педагогічної роботи у закладі дошкільної освіти. Вони часто є частиною свят та спортивних розваг. Презентації у поєднанні з проектором дозволяють зробити такі заходи більш цікавими. Вони додають заходам безліч захоплюючих та яскравих спецефектів.

Також необхідним є постійне використання та оновлення медіатехнологій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, створення навчально-методичної бази для підвищення кваліфікації педагогів

медіаграмотності. Такий підхід дає позитивний результат впливу на освітній процес, який представлений у рис. 2.2.

Рис.2.2. Результати використання медіатехнологій вихователем під час освітнього процесу.

Вихователі вміло використовують медіатехнічну апаратуру (музичні центри, блютуз-колонки, ноутбуки, магнітофони, радіоприймачі) для музичного оформлення заняття. Музичний супровід викликає у дітей різноманітні почуття. Він підсилює дитячу цікавість, виховує естетичний та музичний смак, підсилює фонову-емоційну сферу занять.

Відеоматеріали на заняттях сприяють вирішенню не тільки освітніх задач, але мотиваційно впливають на дітей. Особливий ефект дослідники вбачають у перегляді різноманітних проблемних ситуацій з фрагментів сучасних мультфільмів (1-2 хв.). Обов'язковим є аналіз побаченого з екрану та його обговорення. Ефектними виходять сюрпризні моменти на заняттях: відеоліст від героя тощо.

Педагог, з дозволу батьків, може знімати на медіазасіб та фотографувати ним освітній процес в групі і надсилати їм через соціальні додатки.

Останній, але дуже важливий аспект впровадження медіаосвіти в заклад дошкільної освіти – це робота з батьками.

Сучасний педагог має вміти користуватися не тільки комп'ютером та новітніми медіатехнологіями, а також активно створювати нові інтегровані медіаресурси та впроваджувати їх в освітній діяльності.

До медіатехнологій, які може використовувати педагог відносять вже дуже багато пристроїв. Відповідно розрізняють безліч підвидів інтерактивних матеріалів та медіапродуктів. Педагог має дотримуватися орієнтовних дидактичних принципів використання медіазасобів, які ми представили на рис.2.3.

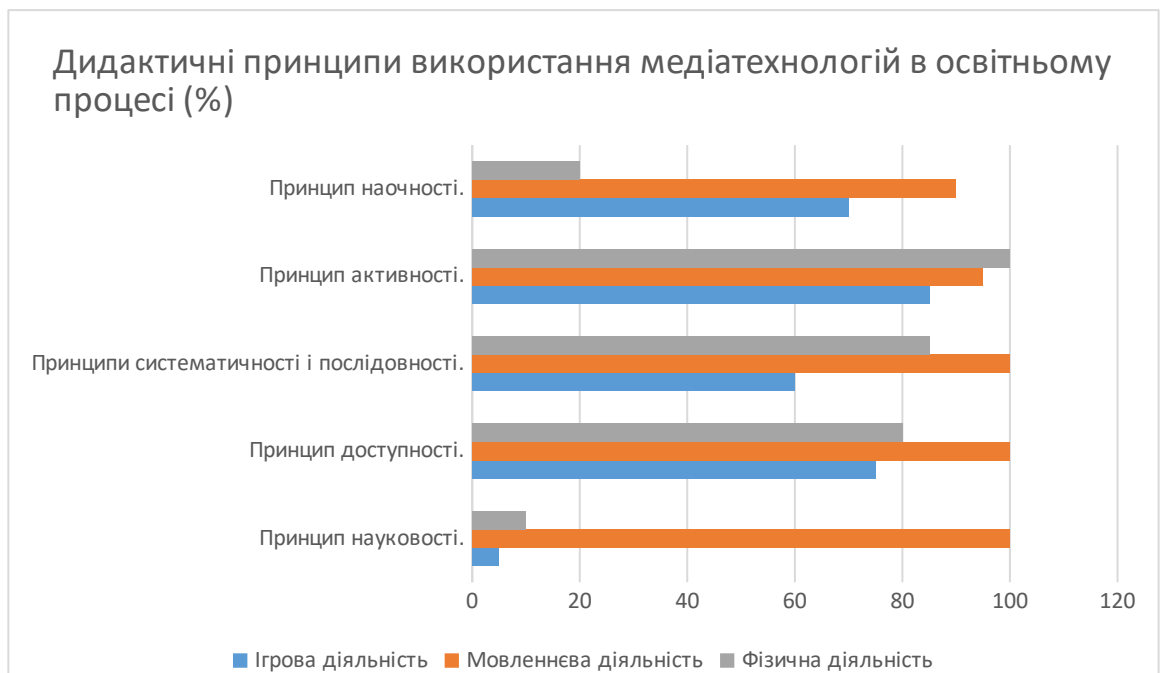

Рис. 2.3. Дидактичні принципи використання медіа технологій в освітньому процесі (%).

Педагогу обов'язково необхідно контролювати обсяг поданої інформації, враховуюючи особливості дитячої психіки.

Переваги освітнього процесу за участю медіатехнологій у закладі дошкільної освіти подані у табл. 2.4

Таблиця 2.4.

Переваги освітнього процесу за участю медіатехнологій у закладі дошкільної освіти

Переваги медіаосвітнього процесу	
1. Підвищення мотивації дитини, збільшення обсягу виконаних завдань.	2. Використання ігрового моменту.
3. Активізація пізнавальної діяльності – можливість дитині стати суб'єктом навчання.	4. Емоційний ефект (зацікавлення активізується навіть у тих дітей, які пасивно включаються в освітній процес).

Нажаль, сучасний медіапростір, перенасичений не тільки корисною інформацією, але й негативною, яка часто несе в собі маніпулятивний характер, особливо для дітей.

Інформатизація дошкільних установ переважно реалізується за декількома напрямками, які ми представили у табл. 2.5.

Таблиця 2.5.

Інформатизація дошкільних установ

Напрями інформатизації закладу дошкільної освіти	
1. Матеріально-технічна база для ефективного використання та збереження медіатехнологій.	5. Впровадження в роботу освітніх установ комп'ютерних технологій.

2. Постійне оновлення медіаресурсів.	6. Навчання інформаційних технологій педагогів усіх категорій.
3. Підготовка та підвищення кваліфікації педагогічних працівників.	7. Формування у методичному кабінеті сучасної медіабібліотеки.

В сучасному освітньому процесі медіатехнології активно застосовуються в багатьох напрямках навчальної діяльності. Таким чином, оновлюється зміст педагогічного процесу, впроваджується дистанційне навчання та нові форми самоосвіти (вебінари, онлайн-конференції, семінари, курси тощо).

Медіакомпетентність сучасного педагога – запорука високого рівня освітнього процесу будь-якої ланки.

Низка вчених (Ю. Семеняко, Т. Чашка та ін.) стверджують: «Застосування медіапедагогічної грамотності у закладі дошкільної освіти спонукає:

- формуванню у дітей здатності орієнтуватися в інформаційних потоках навколишнього світу;
- опануванню практичних засобів роботи з інформацією на рівні вікових можливостей;
- формуванню вміння обмінюватися інформацією за допомогою сучасних технічних засобів, що сприятиме досягненню успіху в будь-якій діяльності в сучасному інформаційному суспільстві» [60].

Для дошкільників існує багато різноманітних навчальних комп'ютерних програм та додатків для смартфонів, планшетів, комп'ютерів. Ці медійні помічники можуть бути позитивно використані вихователем на заняттях.

Діти – активні переглядачі рекламних медіароликів в інтернеті та по телебаченню, через які вони підсвідомо щодня у великій кількості «ковтають» інформацію про товар чи послугу. Що також можна віднести до негативних наслідків медіалізації. Таким чином, рекламного впливу через інтернет не можна уникнути і на заняттях.

Американські ж дослідники практикують медіакласи, де діти (переважно старші групи) займаються розвитком мовно-мовленнєвої компетентності за допомогою спеціальних програм на планшетах по створенню власних рекламних сюжетів. Такі програми можуть надати педагогам можливість удосконалювати процес розвитку словникового запасу дошкільників, одночасно підтримуючи розуміння ними знаків мови та принципу створення реклами. Вони активно використовують в освітніх закладах захищене інтернет-середовище, блокуючи рекламу та відео негативного характеру.

Фахівці та експерти раннього віку, все ж таки, погоджуються, що додатки та медіатехнології не повинні використовуватися як заміна взаємодії віч-на-віч, а лише як інструмент доповнення до викладання та навчання. Важливим є те, що саме взаємодія дорослого та дитини, спілкування у колективі підтримує розвиток мови. Програма – лише спосіб полегшити цю взаємодію так само, як це можуть робити книги, або деякі іграшки.

При використанні програм для формування мовно-мовленнєвої компетентності педагоги повинні залишатися присутніми у медіакласах.

Програми не є заміною традиційним методам навчання, але при правильному використанні вони можуть надати додаткову можливість спілкування. Спільним доступом до дитячої гри за допомогою навчальних програм можна підтримати їх інтерес та розуміння, а також навчання та розвиток з певної освітньої лінії.

Медіатехнології та використання додатків не повинні порушувати щоденні процедури налаштування перед заняттям, а лише покращувати їх.

Вони також дозволяють здійснювати персональне навчання, заохочуючи інклюзивне та інтерактивне освітнє середовище.

Спостерігаючи за дітьми та їх взаємодією з медіатехнологіями, педагогу необхідно уважно спостерігати за їх реакцією, так педагог зможе краще зрозуміти їхні думки та ретельно спланувати наступні кроки у навчанні.

Сучасні медіатехнології привернули увагу науковців саме завдяки своїм сприятливим перевагам у формуванні мовно-мовленнєвої компетентності дошкільників з особливими освітніми потребами. Це дозволяє здійснювати мультисенсорну взаємодію та забезпечує яскравий внесок у вигляді зорових, слухових та гаптичних стимулів (Belraeme, 2012).

Дослідження американської компанії «Allen et al». у 2015 році було присвячене мультимодальному характеру вхідних даних iPad. Основне питання, яке досліджувалося – чи може iPad сприяти символічному розумінню та вивченню слів у дітей з розладом аутичного спектру. Гіпотеза полягала в тому, що зразки кольорів цільових референтів, як це забезпечується технологією iPad, зможуть сприяти фонологічним асоціаціям, що мають значення, порівняно з окремими примірниками.

Дослідження включало розв'язання чотирьох основних питань:

1. Протиставлення використання iPad книзі.
2. Опромінення дітей одиночним референтом, проти кількох зразків цільових предметів.
3. Дітей-учасників перевіряли, чи пов'язують вони слово з 3-D референтом (об'єктом реального життя).
4. Чи будуть вони узагальнювати його до іншого члена тієї ж категорії, але показаного іншим кольором.

Результати показали відсутність відмінностей між двома типами носіїв (iPad і книга) у символічному розумінні та рівні узагальнення. Вони також демонструють, що вплив кількох зразків збільшує швидкість розширення від звичайного зображення до тривимірного рухливого об'єкта.

Інші дослідження були зосереджені на тому, як технології можуть сприяти розвитку мови та мовлення через читання. «Chang and Breazeal» у 2011 році поєднали книгу-буквар з інтерактивністю, щоб підтримати взаємодію батьки-дитина під час спільного читання книг.

Дизайн був орієнтований на дуже маленьких дітей (3–5 років) та пропонував різноманітні можливості: він забезпечував фізичну близькість, візуальну доступність, реагував на дотики, орієнтувався як на дитину, так і на батьків та заохочував вокальне самовираження. Заслуговує на згадку один конкретний аспект – мультисенсорні концептуальні вибори.

Таким чином, мова та дотик поєднуються, щоб змінювати зміст. Читачі можуть самостійно змінювати елементи казки, використовуючи комбінацію дотику та мови, які заохочуючи творчість та варіативність.

З точки зору дитячо-батьківської взаємодії, дослідники припускають, що обмін мультимедійними сюжетами нагадує взаємодію, аналогічну тій, що переживає витвір мистецтва з огляду на його цілісний характер. Крім того, що персоналізація цифрових мультимедійних форматів призводить до більш спонтанного зв'язного мовлення у дітей.

Прикладами такої мультимедійної цифрової книги є «Аліса у країні див», «Лускунчик», «Снігова королева» ілюстровані Є.Гапчинською та ін. Зображення до книги можуть оживати за допомогою спеціально встановленого додатка на медіазасіб. Дитина може взаємодіяти з 3Д картинкою, натискаючи на предмети, що відповідають звуковою вібрацією.

Отже, будь-яка така медіасистема повинна бути теоретично вмотивована і розроблена для вирішення конкретних мовно-мовленнєвих навичок, що підтримують задану освітню задачу і повинна бути здатна ідентифікувати та адаптувати профіль наймолодшого користувача.

Розробка сучасних ляльок-роботів для підтримки раннього розвитку мови, а також оволодіння мовою – також інноваційні способи використання медіатехнологій.

Майбутні дослідження науковців будуть спрямовані на свідчення розвитку мови та мовлення у взаємодії з цифровими інструментами (включаючи соціальних роботів). Дослідження будуть порівнювати дітей, які часто піддаються впливу медіатехнологій, з дітьми, які їх не мають. Адже актуальними є дослідження на тему:

- як сучасні медіазасоби впливають на розвиток мовних навичок нижчого рівня (наприклад, словниковий запас, граматики);
- як сучасні медіатехнології впливають на розвиток «вищих» навичок (наприклад, розуміння дискурсу) та досліджують розвиток розмірності (консиліум з вивчення мови та читання, 2015), а саме, вплив медіатехнологій на усне читання читання та навички образної мови.

«Westlund» у 2016 році досліджували роль соціальних ляльок-роботів у навчанні мови. Дослідження мало дві основні цілі. Перша – перевірити, чи може соціальний робот допомогти дітям більш ефективно вивчати нові слова рідною мовою, персоналізуючи її. Друга мета полягала в тому, щоб продемонструвати доцільність повністю автономної роботизованої системи в закладі дошкільної освіти протягом декількох місяців.

У двомісячному мікрогенетичному дослідженні 34 дитини дошкільного віку грали в інтерактивну гру з повністю автономним роботом та віртуальним боковим рухом робота, Toucan, показаним на екрані планшета.

Кожній дитині були персоналізовані два аспекти взаємодії:

- зміст гри (тобто, які слова будуть подані);
- афективні реакції робота на емоційний стан та дії дитини.

Результати дослідження свідчать про те, що діти засвоїли нові слова, а афективна персоналізація призвела до більшої позитивної реакції у дітей.

Актуальною темою в галузі медіатехнологій, штучного інтелекту та робототехніки є створення ляльок-роботів, які розвиваються, як діти, та взаємодія підтримки вивчення мови в цих машинах.

Ці медіамоделі інформують про стан розвитку дитини. У галузі взаємодії людина-машина постійно досліджується позитивний вплив на

розвиток мови та мовлення дошкільників, доцільність використання фізичного робота, а не віртуального агента чи комп'ютерного відео.

В епоху сучасних медіатехнологій соціальні роботи все частіше будуть використовуватися для освітніх цілей.

Наприклад, Каспар, розроблений в Університеті Хартфордшира командою під керівництвом професора К. Даутенхана, - дитячий розмовляючий робот зі спрощеним людським обличчям та рухомими кінцівками та рисами. Він розроблений, щоб допомогти дітям з розладом аутичного спектру розвинути основні соціальні навички за допомогою ігор та навчальних заходів.

Каспар, розміром з маленьку дитину, був винайдений у 2005 році. Багатопрофільна сфера проекту, що охоплює робототехніку, психологію, допоміжну технологію та терапію аутизму, використовує технологію сприяння спілкування. Спочатку Каспар використовувався для допомоги дошкільникам під наглядом дослідників. На останній фазі дослідження з'явилися перероблені, бездротові та більш персоналізовані версії маленького робота, керованого за допомогою планшета.

Ігри з Каспаром – заохочення для дітей з особливими освітніми потребами наслідувати міміку, звуки та емоції.

Компанія «Breazeal» у 2016 досліджувала дітей віком від 3 до 5 років, які працювали з двома антропоморфними роботами і отримували від них інформацію про незнайомих тварин.

Це дослідження виявило, що дошкільники ставилися до роботів як до співрозмовників свого віку та інформаторів, від яких вони могли почерпнути нову цікаву інформацію. Відповідно до ранньої чутливості дітей до невербальних сигналів співрозмовника, вони були особливо уважні та сприйнятливі до того, як рухається робот.

Рівень та якість взаємодії багато в чому залежить від особливостей ляльки-робота. Як стверджує американська компанія «Velraeme», щоб роботи могли ефективно взаємодіяти з дітьми, вони повинні бути здатними

своєчасно дати відповідь. Більше того, їм потрібно проявляти адаптивну поведінку.

Дошкільники краще взаємодіють з роботами та беруть участь у словесному обміні (наприклад, говорять з роботами) за умови, що роботи мають непередбачувані реакції, забезпечують ефективний зворотний зв'язок та слідкують за ними, а також встановлюють спільну увагу та використовують значущі жести.

Тим не менш, дуже мало досліджень підтверджує конкретний прогрес у вивченні мови. Таким чином, поки що ми бачимо лише скромне вивчення мови та передусім обмежене лексикою, самих дітей лише в експериментальних умовах.

Крім того, нещодавно з'явилася нова сфера у освітньому процесі - гейміфікація, яка поєднує проблеми дошкільної освіти та медіатехнологій. Де одне з ключових питань – які саме ігри мають бути розроблені для полегшення навчання мови та мовлення.

Загальне володіння мовою геймерів чи деякі конкретні мовленнєві навички можуть бути покращені за допомогою онлайн-взаємодії в режимі реального часу з однолітками та ігрові розповіді або інструкції, відеоогляди ігор для дітей.

Взаємодія дитини та засобів медіа також відноситься до психології, порушуючи питання про те, як нові медіатехнології змінюють поведінку та взаємодію, включаючи цінності та схеми спілкування.

Незважаючи на значний прогрес за останні 20 років, ми припускаємо цілісну модель розвитку мовлення дошкільників, яка також інтегрує під впливом комплексу сучасних медіатехнологій.

2.2. Експериментальне дослідження впливу медіатехнологій на мовно-мовленнєвий розвиток дошкільників

Експериментальне дослідження було спрямоване на вивчення педагогічних умов формування мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників під впливом сучасних медіатехнологій та складалось з трьох етапів: констатувального, формувального та контрольного.

Специфіка експерименту як методу психолого-педагогічного дослідження – створення штучної ситуації, в якій умови для гіпотетичного успіху формування мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників виявляються і оцінюються краще всього.

Основна перевага експерименту полягала в тому, що він дозволив об'єктивніше дослідити закономірності причинно-наслідкових зв'язків досліджуваного процесу мовно-мовленнєвої підготовки при взаємодії з сучасними засобами медіа.

Для перевірки ефективності психолого-педагогічних умов впливу медіатехнологій на формування мовно-мовленнєвої особистості дітей дошкільного віку використовувалися:

1) на першому констатувальному етапі експерименту - методи спостереження та вивчення документації; методи визначення типу та рівня знань мови та навичків мовлення дошкільників, моделювання – для розробки комплексу завдань, спрямованих на розвиток мовної компетентності за участю медіа;

2) на формувальному етапі експерименту – застосовувалася спеціальна методика в умовах конкретного інтегрованого заняття та врахування індивідуального мовленнєвого розвитку вихованців закладу дошкільної освіти; здійснений тарегалізований підбір індивідуальних методів та прийомів корекції мовлення дошкільників за допомогою медіатехнічних засобів.

В експериментальному дослідженні брали участь 10 старших дошкільників логопедичної групи №10 «Зірочка» закладу дошкільної освіти комбінованого типу (ясла-садок) №1 «Олімпієць» Голопристанської міської ради Херсонської області.

Учасників експериментального дослідження ми розділили на дві групи – ЕГ – 5 старших дошкільників та КГ – 5 дітей старшого дошкільного віку.

На основі документації вчителя-логопеда групи, психолога, вихователів логопедичної групи та документації інклюзивно-ресурсного центру, ми вивчили (за матеріалами досліджень, висвітлених у першому розділі) характерні ознаки індивідуальної мовленнєвої компетентності – учасників експерименту, дітей із затримкою розвитку мовлення.

На етапі констатувального експерименту фіксувався показник дитячого мовно-мовленнєвого розвитку, який складався в звичайних умовах навчання і виховання.

Формувальний експеримент передбачав активне формування мовно-мовленнєвої компетентності, в процесі спеціально організованого експериментального навчання і виховання із залученням сучасних медіатехнологій.

Метою констатувального експерименту стала оцінка мовленнєвої сфери (мови, мовлення, комунікативних здібностей, культури мовлення, мовленнєвої компетентності) дошкільників контрольної і експериментальної груп, а також зіставлення між собою одержаних показників.

Проведення даного етапу практичного дослідження було необхідне для виявлення рівня індивідуального мовно-мовленнєвого розвитку дошкільників із мовленнєвими вадами, з подальшою констатацією певних змін, що відбулися, і виявлення впливу психолого-педагогічних умов сучасних медіатехнологій на подальший розвиток мовно-мовленнєвих навичок цих вихованців в освітньому процесі.

У грудні 2019 року з метою виявлення індивідуальних особливостей мовленнєвих процесів вихованців логопедичної групи нами було проведене інтегроване заняття «Куточок природи» із залученням таких медіатехнологій: плазмовий телевізор, ноутбук та музичний центр (Додаток А).

Також ми виділили критерії перевірки мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників, які наведені у табл. 2.6.

Таблиця 2.6.

Критерії перевірки мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників

Критерії перевірки мовно-мовленнєвої компетентності дошкільників:			
1. Фонетична складова (правильна вимова звуків, достатній фонематичний слух, виразність мовлення).	2. Синтаксична компонента (послідовна будова мовлення, наявність оцінно-контрольних дій).	3. Комунікативні здібності (оперування формулами мовленнєвого етикету, у спілкуванні).	4. Діамонологічне вміння (здатність будувати діалог з партнером, зв'язні висловлювання репродуктивного характеру, зв'язні висловлювання творчого характеру).
5. Лексична складова (достатній словниковий запас, розуміння семантики слів).	6. Граматична критерія.	7. Морфологічна (правильність мовлення).	

У межах інтегрованого заняття були розроблені експериментальні завдання до кожного з вище зазначених нами критеріїв. Такі завдання дали змогу з'ясувати рівні сформованості кожного елементу компетентності під впливом сучасних медіатехнологій.

Діагностичний комплекс також включав такі методики:

1) «Формування інформаційно-ігрової творчості» Н. Гавриш, О. Безсонової, що спрямована на стимулювання пізнавальної активності дошкільників засобами коректурних таблиць (Додаток Б).

2) «Асоціативні карти в організації навчально-пізнавальної діяльності дітей» Н. Гавриш, направлена на активізацію пізнавальних психічних процесів дошкільників та формування у них цілісної картини світу, розвиток асоціативного мислення, уяви, мовлення (Додаток В).

3) Методика використання схем-моделей у лексично-граматичній роботі К. Крутій (Додаток Г).

4) Технологія «Художнє слово та дитяче мовлення» Н. Гавриш (Додаток Д).

5) Комплекс методик: 1. Блоки Дьенеша. 2. «Шість дарів Фребеля». 3. Кола Луллія. 4. Палички Кюізенера. 5. Кола Ейлера (Додаток Е).

Нами було умовно виділено 4 рівні мовно-мовленнєвої готовності старших дошкільників до школи: високий, достатній, середній і низький. Вони представлені у табл. 2.7.

Таблиця 2.7.

Рівні мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників

Характеристика рівнів мовно-мовленнєвої підготовки
<p>1. Високий рівень. Дошкільники при обстеженні активно виконували такі завдання: на вимову ними приголосних звуків; на розвиток фонематичног слуху; на виразність мовлення. З ініціативою брали участь в мовленнєвих іграх, вправах на вживання слів (частин мови, римування, антонімів, омонімів, синонімів). Діти добре розуміли семантику слів, їх переносне значення. Активно контролювали та коригували правильність мовлення як своїх однокласників, так і своє. Радо брали участь</p>

у діалогах, вміло будувати їх. Без ускладнень переказували різноманітні художні тексти, охоче складали творчі розповіді у спеціально розроблених завданнях. Вільно використовували формули мовленнєвого етикету. Проявляли ініціативність у спілкуванні.

2. Достатній рівень. Діти спокійно брали участь у виконанні поставлених та зазначених вище завдань на: з'ясування вимови ними приголосних звуків; розвиток фонематичного слуху; виразність мовлення. Дошкільники були достатньо активні в різноманітних мовленнєвих іграх. При виконанні завдань та мовленнєвих вправ, на достатньому рівні розуміли семантику, а також орієнтувалися у переносному значенні слів. Добре контролювали та правильно коригували мовлення однокласників і своє власне. Спокійно брали участь у складанні діалогів та розповідали їх по ролях. Добре переказували художні тексти, створювали творчі розповіді при спеціально розроблених для них завданнях. Достатньо використовували формули мовленнєвого етикету. Дошкільники були активні у спілкуванні.

3. Середній рівень. Дошкільники без ініціативи брали участь у виконанні завдань. Вправи були спрямовані на з'ясування вимови приголосних звуків. Також були завдання на розвиток фонематичного (мовленнєвого) слуху, виразність мовлення. Діти потребували допомоги вихователя при їх виконанні. Неохоче брали участь в мовленнєвих іграх, завданнях на вживання слів – різних частин мови, антонімів, синонімів, омонімів і т.д. Не завжди розуміли семантику та переносне значення слів. Майже не включалися до процесу контролю й корекції щодо

правильності мови та мовлення однокласників. Не активно брали участь у діалогах, не могли самостійно будувати їх. Лише за допомогою вихователя переказували художні тексти. Із значним утрудненням, складали творчі розповіді. Слабо володіли формулами мовленнєвого етикету. Не проявляли ініціативність у спілкуванні.

4. Низький рівень. Дошкільники взагалі не виконували мовленнєві, фонетичні завдання. Вправи, спрямовані на з'ясування вимови приголосних звуків не можливо було проаналізувати. Завдання на розвиток фонематичного слуху й виразність мовлення були епізодично виконані. Повільно, лише за допомогою вихователя, брали участь у мовно-мовленнєвих іграх. Дошкільники взагалі не розуміли семантику і переносне значення багатьох слів. Ніяк не контролювали правильність власного мовлення, байдуже ставилися до мови та мовлення своїх однокласників. Не брали участь у діалогах, ніяк не намагалися будувати їх. Тільки за допомогою вихователя, намагалися переказувати частини художніх текстів. Ніяк не змогли скласти розповідь самостійно. Не володіли формулами мовленнєвого етикету. Ініціативність щодо спілкування була відсутньою.

Підсумок щодо результатів сформованості рівнів мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників на констатувальному етапі засвідчив, що на високому рівні мовно-мовленнєва компетентність у 10% дітей експериментальної та у 10% – контрольної груп.

На достатньому рівні було 36% дітей у експериментальній та 38% у контрольній групі.

Середній рівень сформованості мовленнєвої готовності був у 34% експериментальної і 26% контрольної груп дітей.

Ниизький рівень мовленнєвої готовності було виявлено у 16% дітей експериментальної і у 25% – контрольної груп.

Результати сформованості рівнів мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників на констатувальному етапі ми представили нижче у табл. №2.8.

Таблиця №2.8

Рівні мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників на констатувальному етапі (%)

Показники група	Рівні			
	Високий	Достатній	Середній	Низький
ЕГ	10	36	34	16
КГ	10	38	26	25

У ході констатувального експерименту нами було складено загальне уявлення про індивідуальні мовно-мовленнєві особливості дітей – учасників дослідження, про рівень їх комунікативного розвитку, про словниковий запас мови та культуру мовлення. Вони представлені у таблиці №2.9.

Таблиця №2.9

Індивідуальні мовно-мовленнєві особливості учасників дослідження

Імя дитини	Характеристика мовно-мовленнєвої компетентності
Гліб Д.	Словниковий запас активний, відповідає віку. Голос слабо – модульований, темп мовлення ускорений. Порушена вимова свистячих (призубна), ротацізм. Артикуляційний апарат в нормі,

	<p>але кінчик язика малорухливий. На прочитаний дорослим текст відповідає за допомогою навідних питань. Виділяє головних героїв. Багатоскладові слова викликають труднощі. Дрібна моторика потребує розвитку. Не розуміє значення деяких образних виразів, приказок. Фонематичні процеси недостатньо сформовані. Припускається помилок при знаходженні звуку в словах. Є помилки при перетворенні іменників з однини та множини. Не змінює слова в роді, числі, відмінку.</p>
Настя Р.	<p>Словниковий запас активний, відповідає віку. Порушена вимова свистячих, шиплячих (міжзубна), ламбацизм, параротацізм. Темп мовлення швидкий. Дикція змазана. Артикуляційний апарат в нормі, але кінчик язика малорухливий. На прочитаний дорослим текст відповідає за допомогою навідних питань. Виділяє головних героїв. Багатоскладові слова викликають труднощі. Дрібна моторика потребує розвитку. Не розуміє</p>

	<p>значення деяких образних виразів, приказок. Фонематичні процеси недостатньо сформовані. Припускається помилок при знаходженні звуку в словах. Є помилки при перетворенні іменників з однини та множини. Не змінює слова в роді, числі, відмінку.</p>
<p>Леся С.</p>	<p>Словниковий запас активний, відповідає віку. Порушена вимова свистячих (призубна), ламбацизм, параротацізм. Артикуляційний апарат в нормі. На прочитаний дорослим текст відповідає за допомогою навідних питань. Виділяє головних героїв. Багатоскладові слова викликають труднощі. Дрібна моторика потребує розвитку. Не розуміє значення деяких образних виразів, приказок. Фонематичні процеси недостатньо сформовані. Припускається помилок при знаходженні звуку в словах. Є помилки при перетворенні іменників з однини та множини. Не змінює слова в роді, числі, відмінку.</p>
<p>Маша С.</p>	<p>Словниковий запас активний,</p>

	<p>відповідає віку. Голос тихий, темп мовлення ускорений. Звуковимова порушена, спостерігається заміна груп звуків, більш простих за артикуляцією, парасигматизм шиплячих, ламбацизм. Артикуляційний апарат в нормі, але страждає точність виконання рухів. На прочитаний дорослим текст відповідає за допомогою навідних питань. Багатоскладові слова викликають труднощі. Дрібна моторика потребує розвитку. Не розуміє значення деяких образних виразів, приказок. Фонематичні процеси недостатньо сформовані. Припускається помилок при знаходженні звуку в словах. Є помилки при перетворенні іменників з однини та множини. Не змінює слова в роді, числі, відмінку.</p>
Катя Ч.	<p>Словниковий запас відносно розвинений. Загальне звучання мовлення не чітке. Темп мовлення ускорений, голос нормальний. Звуковимова порушена міжзубний стигматизм,</p>

	<p>ламбацизм, ротацізм.</p> <p>Артикуляційний апарат в нормі, але об'єм рухів неповний. На прочитаний дорослим текст відповідає за допомогою навідних питань. Виділяє головних героїв. Багатоскладові слова викликають труднощі. Дрібна моторика потребує розвитку. Не розуміє значення деяких образних виразів, приказок. Фонематичні процеси недостатньо сформовані. Припускається помилок при знаходженні звуку в словах. Є помилки при перетворенні іменників з однини та множини. Не змінює слова в роді, числі, відмінку.</p>
Єва О.	<p>Артикуляційний апарат в нормі, активність рухів недостатня. Дрібна моторика на середньому рівні. Нечітка вимова сонорних. Спостерігається порушення звуковимови: параротацізм. Багатоскладові слова викликають труднощі (спрощує). Голос згасаючий до кінця фрази. При виконанні завдань на знаходження звуків, виникають труднощі. Труднощі при зміні слів в роді,</p>

	числі, відмінку. У мові присутні не грубі аграматизми. Присутнє недостатнє розуміння зміни значення слів (за допомогою префіксів, суфіксів).
Злата Ч.	Артикуляційний апарат в нормі, активність рухів недостатня. Дрібна моторика розвинена на середньому рівні. Порушена звуковимова шиплячих, параротацизм (перекручування, заміна звуків). Багатоскладові слова викликають труднощі (спрощує). При виконанні завдань на знаходження звуків, виникають труднощі. Труднощі при зміні слів в роді, числі, відмінку. У мові присутні негрубі аграматизми.
Маша Ш.	Артикуляційний апарат в нормі, активність рухів недостатня. У дитини наявне розгорнуте фразове мовлення з елементами лексико – граматичного та фонетико – фонематичного недорозвитку. Дрібна моторика розвинена на середньому рівні. Нечітка вимова сонорних. Багатоскладові слова викликають труднощі (спрощує). Є помилки при перетворені іменників з

	<p>однини та множини. При виконанні завдань на знаходження звуків, виникають труднощі. Труднощі при зміні слів в роді, числі, відмінку. У мові присутні не грубі аграматизми.</p>
--	---

Таким чином, для цих дошкільників було створене відповідне мовленнєве середовище, з акцентом на те, як індивідуально розвивається кожна дитина: плавно, рівно, скачкообразно. Окремо увага зверталася на: правильність вимовляння звуків, уміння розрізняти звернене мовлення, навички звукового аналізу слів, обсяг словникового запасу, знання знакових систем та на рівень зв'язного мовлення. Усі ці показники вказували на рівень їх мовленнєвої компетентності.

За допомогою даного аналізу, ми визначили зміст та основні напрямки логопедичної методики, яка б сприяла активізації мовленнєвого розвитку дошкільників під час занять.

Зауважимо також, що обробляючи результати констатувального етапу експерименту ми помітили на недостатній рівень, або майже його відсутність, щодо розвитку деяких показників. Сюди можна віднести: відсутність використання формул мовленнєвого етикету, ігнорування оцінно-контрольних дій, безініціативність спілкування, уникання діалогічного мовлення.

Формувальний етап дослідження

Далі встановили терміни та місце проведення формувального експерименту: грудень 2019 – березень 2020 р.

Метою формувального експерименту стала організація корекційної логопедичної роботи, спрямованої на активізацію мовленнєвої компетентності в процесі розвитку мови із залученням сучасних

медіатехнологій – планшетів, ноутбуків, плазмового телевізора, музичного центру.

На етапі формувального експерименту нами були використані лінгводидактичні вправи, дидактичні ігри у соціальних додатках, які направлені на корекцію мовно-мовленнєвої підготовки вихованців (Додаток Є).

У лютому 2020 року з вихованцями контрольної та експериментальної груп було проведене інтегроване заняття зі стимулювання критичного мислення «Країна ображених іграшок», спрямоване на виявлення ефективності нашої методики із залученням їх особистих планшетів та плазмового телевізора (Додаток З).

Формувальний етап дослідження базувався на таких етапах: інформаційно-мовленнєвий, потім діяльнісно-комунікативний та оцінно-коригуючий. _

Метою інформаційно-мовленнєвого етапу було збагачення лексичного словника дітей формулами мовленнєвого етикету та діалогічними формами спілкування.

Були передбачені такі форми роботи: індивідуальні та групові заняття з розвитку мовлення та грамоти. До освітнього процесу проваджувалися мовленнєві ситуації спілкування та художньо-мовленнєва діяльність. Виконання даного напрямку роботи було забезпечене власними приватними планшетами дошкільників.

Підсумком такої роботи на цьому етапі було передбачено: збагачення словника дітей формулами мовленнєвого етикету відповідно до конкретних ситуацій спілкування (звертання, вибачення, прохання, відмова, співчуття, комплімент, вибачення, поздоровлення, телефонна розмова).

На даному етапі були реалізовані такі педагогічні умови: особистісно-комунікативна та мовно-мовленнєва спрямованості навчання. Для їх кращої реалізації було проведене інтегроване заняття зі стимулювання критичного

мислення «Подорож у ведмежий сон» - індивідуальна розробка автора із залученням сучасних медіатехнологій (Додаток Ж).

На занятті були запропоновані комунікативно-мовленнєві ситуації, ігрові мовленнєві вправи, розроблені варіативні діалоги.

Для ознайомлення дітей з лексикою морально-етичної спрямованості, були проведені мовно-мовленнєві ігри. Вони стали складовою частиною занять з художньої літератури і розвитку мовлення.

Метою діяльнісно-комунікативного етапу дослідження було залучення дітей до активної навчально-пізнавальної комунікативно-мовленнєвої діяльності. Зміст роботи був направлений на такі форми та методи: заняття з розвитку мовлення, грамоти, художньої літератури; мовленнєво-комунікативні ситуації; заміна формул мовленнєвого етикету синонімами. Була здійснена ігрова та художньо-мовленнєва діяльність із залученням таких медіатехнологій: портативний програвач, usb-колонка, ноутбук, планшети, плазмовий телевізор, світломузичний проектор для інтерактивної пісочниці.

Підсумком навчання стало формування вміння дітей адекватно відбирати інформацію з формулами мовленнєвого етикету в розмовному мовленні. Діти почали проявляти ініціативу у спілкуванні, стали активніше звертатися з різного типу запитаннями. Дошкільники вміло підтримували розмову, запропоновану ведагогами, вчителем-логопедом. Ця частина експерименту допомогла розвинути вміння виявляти ініціативу в розмові та сприяла збагаченню словника дітей формулами звертання.

Педагогічними умовами реалізації таких завдань та означеного змістового аспекту стали: включення мови до різноманітних видів діяльності (навчально-пізнавальну, художньо-мовленнєву, ігрову), комплексний підхід до розвитку мовлення і навчання мови – включення до занять рухавок, музичних пауз, скетчінгу, пальчикових гімнастик та ін.

На другому етапі, крім занять з художньої літератури і розвитку мовлення, дошкільників активно залучали до сюжетно-рольових та

театралізованих ігор. Метою такої діяльності стала активізація вживання формул мовленнєвого етикету та стимулювання ініціативності у спілкуванні.

На останньому етапі експерименту було здійснене стимулювання оцінно-контрольних дій у комунікативно-мовленнєвій діяльності. Форми та методи змістового аспекту роботи були такими: мовленнєві ситуації з самостійним пошуком та активним використанням мовних форм (нові імпровізовані соціально-рольові ігри, нестандартні мовленнєві ситуації, самостійне складання тексту); заняття з включенням емоційно-мовленнєвих етюдів; мовленнєві ігри за змістом художніх творів; вправи на пошук граматичних помилок, самостійна оцінно-контрольна діяльність дітей (самооцінка, зіставлення оцінок та взаємна групова оцінка). На заняттях переважно використовувалися такі медіатехнології: ноутбук, плазмовий телевізор та музичний центр.

Передбачалося формування таких мовно-мовленнєвих навичок: активне володіння формулами мовленнєвого етикету, застосування їх без ускладнень у комунікативно-мовленнєвій діяльності; достатнє вміння вести діалог на запропоновану тему; добре підтримувати розмову з дорослими, ініціативність і спілкуванні; розвинене вміння помічати неточності, алогічність у змісті розповідей однолітків; вміння аналізувати записані на магнітофоні чи музичному центрі власні розповіді (щодо змісту, теми, послідовності думок, наявності мовно-мовленнєвих помилок).

Щодо активності дітей у досліджуваних групах, вона була різною. Дехто вподобав вправи та дидактичні мовленнєві ігри одного характеру, хтось іншого, комусь ближче участь у рухавках та піснях. Фізична та ігрова активність вихованців на планшетах спостерігалася лише у групах високого рівня. У процентному відношенні активність дошкільників на заняттях представлено на рис.2.4., який подано нижче.

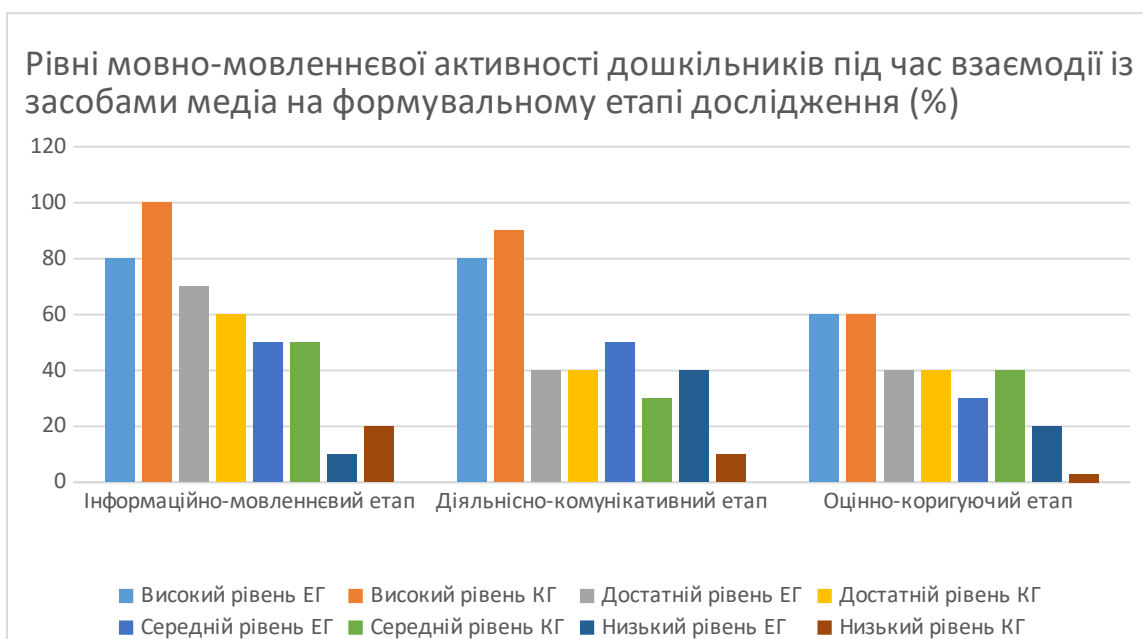

Рис.2.4. Рівні моно-мовленнєвої активності дошкільників під час взаємодії із засобами медіа на формульованому етапі дослідження.

Медіатехнології були залучені до освітнього процесу у таких видах діяльності:

- 1) навчально-пізнавальній;
- 2) художньо-мовленнєвій;
- 3) ігровій;
- 4) комунікативно-мовленнєвій спрямованості навчання.

Для розвитку оцінно-контрольних дій у мовно-мовленнєвій діяльності дошкільникам пропонувалися формули складання діалогів та подальше їх оцінювання. Дітьми оцінювався не лише зміст діалогу, але і його оригінальність, виразність мовлення, наявність доречних ввічливих слів.

Основними принципами організації експериментальної роботи з вихованцями логопедичної групи були:

- наступність змісту і методів у навчанні дітей рідної мови;
- медіатехнологічна спрямованість навчання;
- забезпечення комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей у процесі навчання на рівні вікових можливостей;

- максимальна активізація і реалізація мовленнєвих здібностей дітей щодо засвоєння мовних знань, мовленнєвих умінь і навичок;
- єдність медійного, сенсорного, лінгвістичного, мовленнєвого і комунікативного розвитку дітей.

Аналіз та результати контрольного етапу дослідження

На контрольному етапі експериментального дослідження нами було проведено підсумкові зрізи. Метою такої роботи є з'ясування ефективності розроблених педагогічних умов, які впливають на формування мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників під впливом сучасних медіатехнологій.

Порівняльні дані рівнів сформованості медійної мовно-мовленнєвої підготовки представлені в табл. 2.10, що представлена нижче.

Таблиця 2.10.

Порівняльні дані рівнів сформованості мовленнєвої готовності дітей до школи на констатувальному і прикінцевому етапах (%)

Етапи експерименту	Група	Високий рівень	Достатній рівень	Середній рівень	Низький рівень
Констатувальний	ЕГ	10	36	34	16
	КГ	10	38	26	25
Контрольний	ЕГ	28	50	48	2
	КГ	30	42	30	12

Як засвідчує таблиця, в дітей експериментальних груп після введення в освітній процес медіатехнологій відбулися позитивні зміни. Так, високого рівня мовно-мовленнєвої підготовки досягли 28% дітей (на констатувальному етапі їх було 10%).

На достатньому рівні стало 50% дітей (до початку навчання було 36%). Середній рівень засвідчили 48% дітей (на констатувальному етапі їх було 34%).

Кількість дітей з низьким рівнем мовленнєвої готовності зменшилася з 16% до 2% у дітей-вихованців дошкільних закладів.

Щодо дітей контрольних груп, то до високого рівня піднялося 30% старших дошкільників (на констатувальному етапі було 10%).

На достатньому рівні відтепер стало 42% дітей (до навчання було відповідно 38%).

Середній рівень мовно-мовленнєвої підготовки засвідчили 30% дітей (на констатувальному етапі було 26%).

На низькому рівні було зафіксовано 12% дітей (на констатувальному етапі було відповідно 25%).

Отже, результати дослідження підтвердили гіпотезу щодо ефективності запропонованих медіатехнічних педагогічних умов формування мовно-мовленнєвої підготовки вихованців.

ВИСНОВКИ

1. Численні педагогічні та психологічні дослідження доводять, що сучасні медіатехнології суперечливо впливають на розвиток дітей дошкільного віку, оскільки мають як позитивні, так і негативні сторони. Але з іншої сторони вони дають можливості та перспективи для розвитку медіатехнологій, які педагоги зможуть залучати при формуванні мовно-мовленнєвої компетентності дошкільників з особливими освітніми потребами, затримкою мовлення та ін.

Науковці зазначають, що за таких умов суспільству вкрай необхідне дозування сучасних медіатехнологій у закладі дошкільної освіти та вдома.

Процес впровадження медіатехнологій в заклади дошкільної освіти, як важливого компонента розвитку медіакультури та профілактики негативного впливу засобів медіа, необхідно прискорити та нормативно врегулювати.

На жаль, процес медіатехнологізації дошкільної ланки освіти є лише епізодичним. Нагальність розв'язання актуальної проблеми щодо повноцінного розвитку медіаграмотності дітей спонукає заклади дошкільної освіти розвивати у вихованців комплекс умінь. Вони вчаться знаходити самостійно інформацію, критично її оцінювати та творчо використовувати. Таким чином, формується особиста інформаційна культура дошкільників.

Після опрацювання наукової літератури та дослідження даних педагогічної практики, стає зрозумілим, що в дослідженні проблеми медіаосвіти в освітньому процесі зроблено немало.

Однак, до тепер не були розкриті особливості використання медіапродукції в інклюзивній роботі. Також науково не визначені умови ефективності формування медіаграмотності дошкільників. Не були досліджені методи та форми медіароботи, які б відповідали психологічним та емоційним особливостям різних вікових груп. Не розроблена теоритична та практична загальнонаціональна програма розвитку медіаграмотності вихованців закладу дошкільної освіти.

2. Особливостями процесу формування мовно-мовленнєвої компетентності дошкільників засобами медіа є мовне спілкування в його повному обсязі - розуміння самої мови і процес активної мови, що розвиваються поступово. Тому вивчення мови і розвиток мовлення розглядаються не тільки в лінгвістичній сфері (як оволодіння дитиною мовними навичками - фонетичними, граматичними, лексичними), але і в сфері спілкування дітей один з одним і з дорослими (як оволодіння комунікативними навичками).

Правильно організоване навчання і діалогічне спілкування дозволить дітям успішно оволодіти мовою і комунікативними вміннями, розвинути творчі здібності в різних видах художньої діяльності: образотворчої, музичної, театральної, художньо-мовної. Дитина зможе висловлювати свої емоції, почуття словом, яке повинно бути образним, точним.

3. Досліджуючи стан впровадження медіатехнологій у сучасні заклади дошкільної освіти, ми дійшли наступних висновків:

1. Теоритичний аналіз засвідчив зростання інтересу до медіатехнічних засобів, залучення їх до інтегрованих занять, поетапне впровадження їх азів до сучасних закладів дошкільної освіти.
2. Аналізуючи сучасний стан розвитку засобів медіа стає очевидним, що їх розвиток надто швидкісний, а дистанційна освіта без їх участі неможлива.
3. Проведена дослідно-експериментальна робота довела доцільність розробки та впровадження в освітній процес закладів дошкільної освіти надсучасних медіатехнологій. Вони зацікавлюють дитину, «затягують» до освітнього процесу, підштовхуючи до мовно-мовленнєвого розвитку навіть пасивних дітей.

Отже, наша гіпотеза підтвердилася вплив медіатехнологій на мовно-мовленнєву підготовку дошкільників у закладах дошкільної освіти буде ефективним за умов:

- створення єдиної методики роботи із залученням вихователів, батьків та дітей;

- систематичного консультування батьків та дітей щодо теорії медіаграмотності;
- включення інтегрованих занять із залученням медіатехнологій до освітнього процесу закладу;
- оснащення закладів дошкільної освіти медіатехнологіями, створення медіакласу чи спеціального приміщення.

4. При розробці наукового дослідження - експерименту, були визначені критерії та показники сформованості мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників із залученням медіатехнологій.

Підібраний діагностичний інструментарій та необхідні засоби медіа, визначені та охарактеризовані рівні мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників. Виділено експериментальні та контрольні групи учасників експериментального дослідження.

Педагогічними умовами формування мовно-мовленнєвої компетентності вихованців виступили: медійно-мовленнєва критерія навчання; активно включення мови в різноманітні види освітньої діяльності (навчальнопізнавальну, художньо-мовленнєву, ігрову).

На формувальному етапі були досліджені визначені педагогічні умови формування мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників. Формувальна частина експерименту складалася з трьох етапів (інформаційно-мовленнєвий, діяльнісно-комунікативний, оцінно-коригуючий).

До кожного етапу нами був сформований комплекс вправ та мовленнєвих ігор. Система завдань була спрямована на формування мовно-мовленнєвої компетентності із залученням засобів медіа у освітньому процесі.

Прикінцевою частиною експерименту було доведено позитивні кількісні та якісні зміни. Вони безпосередньо стосувалися рівнів сформованості мовно-мовленнєвої підготовки дошкільників під впливом сучасних медіатехнологій.

Для наукової практики робота цінна експериментальним дослідженням, яке підтверджує доцільність використання сучасних медіатехнологій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Перспективу для подальшого наукового дослідження ми вбачаємо у розробці базової методики щодо забезпечення наступності у мовно-мовленнєвому розвитку дошкільників за участі сучасних медіатехнологій в освітньому процесі. Також прогнозуємо науковий успіх у розробленні та впровадженні теоретичної і практичної загальнонаціональної навчальної медіапрограми для закладів дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвський Б.М. Професійно-наукова підготовка майбутнього вчителя початкових класів / Б.М. Андрієвський, Л.Є. Петухова. – Х: Айлант, 2006. – 176 с.
2. Богуш А.М. Базовий компонент дошкільної освіти / А.М. Богуш, Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.В. Гавриш та ін. – К.: ВЦ, 2012. – 26 с.
3. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.
4. Богуш А.М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. — Х.: ВЦ «Ранок», 2011. — 176 с.
5. Богуш А.М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш, О.В. Саприкіна. – К.: «Слово», 2009. – 407 с.
6. Василюк С.М., Модель упровадження медіаосвіти в систему роботи дошкільного навчального закладу / С.М. Василюк, О.В. Алексеїчик, О.В. Проценко О.В. – Х.: Харківська академія неперервної освіти, 2017. – 686 с.
7. Верховна Рада України. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
8. Гавриленко О.В. Навчання дітей дошкільного віку основ комп'ютерної грамотності / О.В. Гавриленко // Вихователь-методист дошкільного закладу – 2010. – № 1. - С. 37-55.
9. Гавриш Н.В. Розвиток мовленнєво-творчої діяльності в дошкільному віці. – Д.: ТОВ «Лебедь», 2001. – 218 с.
10. Гавриш Н.В. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. – Л.: АльмаМатер, 2006 – 368 с.
11. Гавриш Н.В. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят. – К.: ВЦ «Шкільний світ», 2006 – 120 с.

12. Гиркин И.В. Нові підходи до організації учбового процесу з використанням сучасних комп'ютерних технологій / И. В. Гиркин // Інформаційні технології – 1998. – № 6. – С. 4–9.
13. Горячев О.В. Ключ Н.В. Все по полочках. Методичні рекомендації до курсу інформатики для дошкільнят. – М.: Баласси, 2004. – 64 с.
14. Дейкина А.Ю. Медиаобразование и развитие познавательного интереса дошкольника. — Б.: НИЦ, 2002 — 163 с.
15. Дементієвська Н.П. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів. – К.: Атіка, 2005. – 272 с.
16. Дяченко С.В. До проблеми формування основ комп'ютерної грамотності в дошкільному дитинстві / Н. В. Гавриш, С. В. Дяченко // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. – 2005. – № 4 (84). – С. 44-47.
17. Жалдак М.І. Система підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі / М. І. Жалдак // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – 2011. – №2. - С. 3-9.
18. Засєкіна Л.В. Психолінгвістична діагностика.– Л.: «Вежа», 2008. – 188 с.
19. Зимняя И.А. Лингвopsихология речево́й деятельности. – М.: «МОДЭК», 2001. – 432 с.
20. Іванов В.Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність / В.Ф. Іванов, О.В. Волошенко. – К.: Центр вільної преси, 2012 - 431 с.
21. Кремень В.Г. Інформаційне середовище – криза культури чи нове буття?. – Л.: ЛДУ БЖД, 2009. – 184 с.
22. Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: Навчальний посібник / М.Ю. Кадемія, І.Ю. Шахіна / – В.: ТОВ «Планер». – 2011. – 220 с.
23. Калмикова Л.О. Психологія формування мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку. – К.: Фенікс, 2008. – 497 с.

24. Карташова Л.А. Електронний освітній ресурс як засіб підтримки навчання інформаційних технологій майбутніх філологів / Л.А. Карташова // Проблеми сучасного підручника : збірник наукових праць. – Київ, 2012. – С. 421-427.
25. Кіндрат І.Р. Вплив сучасного медіа-простору на формування світоглядних уявлень дитини дошкільного віку / І.Р. Кіндрат // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2013. - № 13. – С. 97-110.
26. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (2010 – 2020 рр.) // Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm
27. Крутій К.Л. Предметно-розвивальне середовище як чинник супроводу діяльності дітей / К.Л. Крутій // Дошкільна освіта. – 2008. – №2. – С. 9-20.
28. Крутій К.Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу. – З.: ЛПС, 2009. – 320 с.
29. Крутій К.Л. Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дошкільників / К.Л. Крутій // Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив : збірник наукових праць. – К.: –2013. – С.385 – 396.
30. Крутій К.Л. Концептуальні основи створення єдиного інформаційного простору вищого навчального закладу / К.Л. Крутій, Л.А. Чернікова. – З.: ООО «ЛИПС», 2010. – 286 с.
31. Крутій К.Л. Розвиваємо у дитини мовлення, інтелект і здібності. – З.: ЛТД, 1999. – 60 с.
32. Лаврентьєва Г.П. Комп'ютерно-ігровий комплекс у дошкільному закладі / Г.П. Лаврентьєва // Дошкільне виховання. – 2003. – № 1. - С. 10-12.

33. Лещенко Л.О. Комп'ютерна залежність у дітей: виникнення і запобігання / Л.О. Лещенко // Психолог. – 2007. - № 18–19. – С. 45-52.
34. Лист МОН України від 30.07.2020 №1/9-411 «Щодо організації діяльності закладів дошкільної освіти у 2020/2021 навчальному році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-u-20202021-navchalnomu-roci>
35. Медіадошкільник : парціальна програма з медіаосвітньої діяльності для дітей старшого дошкільного віку (6-й рік життя) / Г.А. Дегтярьова, О.С. Тарасова, А.П. Фоменко; за заг. ред. О.В. Волошенюк, Г.А. Дегтярьової, В.Ф. Іванова. – К.: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. – 118 с.
36. Найдьонова Л.А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу. – К.: Імекс-ЛТД, 2013. – 152 с.
37. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
38. Онкович Г.В. Новітні терміни медіаосвіти та медіадидактики / Г.В. Онкович // Лінгвістика. Лінгвокультурологія. Кроскультурна і міжкультурна комунікація: проблеми, питання, рішення. — Д.: ДНУ ім. Олеся Гончара, 2018. - № 12. — Частина 2. — С. 277 – 291.
39. Петрова О.Ю. Удосконалення інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів дошкільного навчального закладу / О.Ю. Петрова, Л.О. Погорелова // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 5. – С. 71 – 77.
40. Петрунько О.В. Сучасна дитина в медіапросторі / О.В. Петрунько // Педагогічна газета. – 2009. - №7. – С. 6-12.
41. Петрунько О.В. Соціалізація дитини в агресивному медіасередовищі. – К.: НАПІ, 2010. – 470 с.

42. Петухова Л.Є. Трисуб'єктна дидактика в моделі інноваційного розвитку освітніх систем / Л.Є. Петухова // Педагогічні науки: збірник наукових праць. – Х.: ХДУ, 2014. Вип. 65. С. 74-80.
43. Пометун О.І. Компетентісний підхід – найважливіший орієнтир сучасної освіти / О.І. Пометун // Рідна школа. – 2005. – №1. – С. 65-69.
44. Потурнак Є.В. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у дошкільному навчальному закладі / Є.В. Потурнак // Практика управління дошкільним закладом. – 2012. – № 5. – С. 30 – 35.
45. Потятиник Б.В. Медіа: ключі до розуміння. – Л.: ПАІС, 2004. – 128 с.
46. Семеняко Ю.Б. Вплив інформаційного простору на особистість дитини-дошкільника / Ю.Б. Семеняко // Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи: матеріали Четвертої міжнародної наукової методичної конференції. – К.: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. – С. 82-93.
47. Семеняко Ю.Б. Виховання у дітей дошкільного віку культури споживання медіапродукції: теоретичний аспект / Ю.Б. Семеняко // Молодий вчений. 2018. – №3. – С. 419-422.
48. Семеняко Ю.Б. Культура медіаспоживання в сім'ї: сучасний стан дослідження проблеми / Ю.Б. Семеняко // Молодь і ринок. – 2016. - №8. – С. 11-12; 142-147.
49. Семеняко Ю.Б. Соціально-педагогічні проблеми сучасності: медіабезпека дітей дошкільного віку / Ю.Б. Семеняко // Освітній простір України. – 2016. - №8. – С. 137-143.
50. Семеняко Ю.Б. Вивчення обізнаності вихователів з проблеми виховання культури споживання медіапродукції / Ю.Б. Семеняко // Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. Сухомилинського. – 2017. - №6. – С. 412-418.

51. Співаковський О.В. Теорія і практика використання інформаційних технологій у процесі підготовки студентів математичних спеціальностей. – Херсон: Айлант, 2003. – 229 с.
52. Семчук С.І. Проблема становлення комп'ютерних технологій в освіті: теоретичний і методичний аспект / С.І. Семчук // Витоки педагогічної майстерності. – 2014. - №13. – С. 235-239.
53. Чашка Т.М. Формування медійної компетентності дітей 4-6 років в процесі впровадження парціальної програми «Казки та фарби» // Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку; матеріали Сьомої міжнародної науково-методичної конференції. – К. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2019. – 435 с.
54. Чашка Т.М. Розвиток мовлення дошкільників засобами медіа // Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи; матеріали Четвертої міжнародної науково-методичної конференції. – К. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. – 504 с.
55. Чельшева И.В. Медиаобразование для родителей: освоение семейной медиаграмотности. – Т.: ТТИ ЮФУ, 2008. – 184 с.
56. Череповська Н.І. Формування візуальної медіакультури особистості засобами медіаосвіти. Культура народів Причорномор'я. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 120 с.
57. Єресько О.В. Освіта в Україні: курс – на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій / О.В. Єресько // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 1. – С. 4 – 6.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Інтегроване заняття «Куточок природи».

1. Привітання: Діти, давайте переглянемо відео про мешканців куточку природи за допомогою нашого медіапомічника – плазмового телевізора «Плазмика».

2. Розкажіть про:

- Форму їх кліток.
- Колір їх хутра, кліток.
- Величину їх кліток та тіла.
- Довжину їх хутра, тіла, кліток.
- Матеріал їх кліток, акваріума, корма.

(«Шість дарів Фребеля»).

3. Давайте збудуємо їм домівки за допомогою:

- Палички Кюізенера – прутики.
- Блоки Дьонеша – дах і підлога.
- Лего – акваріум, тарілочки, колесо, фігурки.

І послухаємо наш музичний центр, які ж звуки хто видає?!

3. А можливо буде цікаво розглянути, що ж спільного у цих мешканців живого куточка? Поглянемо на ноутбук.

+ Кола Ейлера.

4. Аплікація з природних матеріалів – клітка папути.

5. Рахунок – методична розробка Лесі Литвиненко «Рибки в акваріумі».

5. Овочі – математика (ділимо на частинки і годуємо тварин, птахів).

6. Дитинчата (повторюємо про маму і назви дитинчат).
7. Сюрпризний момент: годуємо тварин, птахів і рибок.
- Обираємо на вибір.

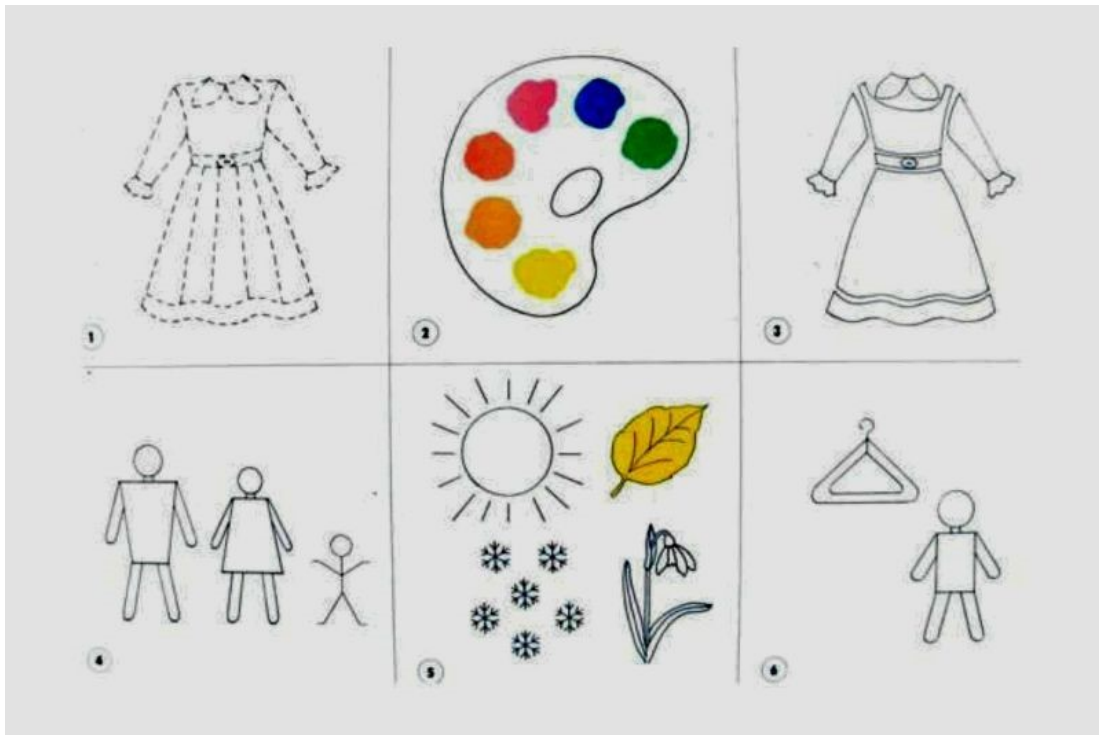
ДОДАТОК Б

«Формування інформаційно-ігрової творчості» Н. Гавриш, О. Безсонової, що спрямована на стимулювання пізнавальної активності дошкільників засобами коректурних таблиць.

Тема: «Винахідники» 3–19. Корисні речі				
1 Телефон	2 Карета	3 Колесо	4 Телевізор	5 Підйомний кран
6 Велосипед	7 Мобілка	8 Мікроскоп	9 Вентилятор	10 Фотоапарат
11 Комп'ютер	12 Швейна машинка	13 Лампочка	14 Дрель	15 Грамофон
16 Диски	17 Годинник	18 Олівці	19 Гроші	20 Бінокль

ДОДАТОК Г

«Методика використання схем-моделей у лексично-граматичній роботі» К.
Крутій.

ДОДАТОК Д

Технологія «Художнє слово та дитяче мовлення» Н. Гавриш

ДОДАТОК Е

Методики:

1. Блоки Дьенеша.

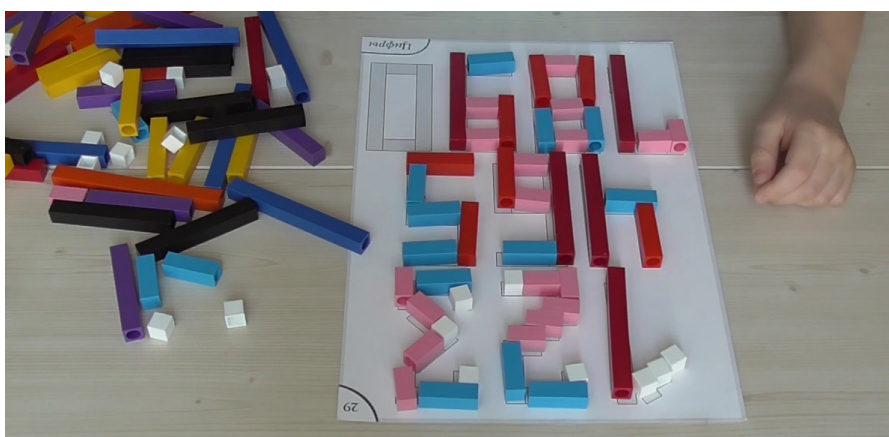
2. Шість дарів Фребеля.

3. Кола Луллія.

4. Палички Кюізенера.

4. Кола Ейлера.

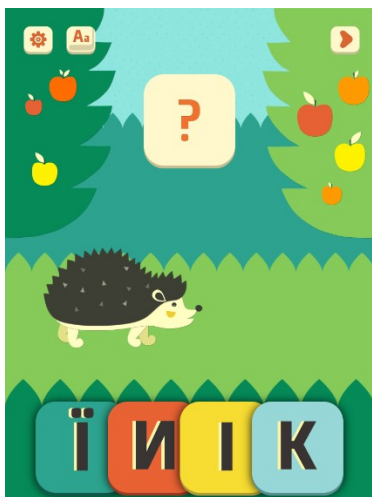
Декілька варіантів навчальних ігор у додатках для смартфонів, ноутбуків, планшетів.

1. Мишеняткова Абетка.

Гра з трьома рівнями складності, що дозволяє дітям вивчити як і букви, так і навчитися складати слова. Гра розроблена львівською компанією «Impulsis». Доступна на платформах [iOS](#) та [android](#), а також її можна грати на [сайті](#).

2. Зоо Абетка.

В грі доступні два режими: вивчення літер та ігровий режим. Деякі букви алфавіту проілюстровані різними тваринками (загалом 52 звірів). Доступна лише для платформи [iOS](#)

3. Балакаюча абетка.

Гра з пластиліновими буквами, котрі трансформуються при кліці і весело співають. Всі букви ліпила зі справжнього пластиліну та оцифрувала київська студія «Energetic». Доступна лише для платформи [iOS](#).

4. Хто в горах.

Навчальна гра від львівської компанії «Nravo Kids». Для батьків доступні функції по обмеженню часу гри дітьми. Гра абсолютно безкоштовна і доступна як для [iOS](#) та [android](#).

5. Веселі тварини.

Гра від львівського розробника Романа Назаркевича, інтерактивні пазли для складання різних тваринок. Гра має версії як і для [android](#) так і для [iOS](#).

Намбі

Інтерактивна гра з кілька десятками міні ігор. Гра створена спільною українсько-ізраїльською компанією. Є безкоштовною грою, що доступна для платформ [iOS](#) та [android](#).

ДОДАТОК 3

Інтегроване заняття з розвитку мовлення «Країна ображених іграшок»

Програмовий зміст:

- вчити дітей критично мислити, розуміти та швидко орієнтуватися у поставлених завданнях; правильно виконувати моторні програми - співвіднесення рухів з певними висловлюваннями, асоціаціями, кольорами; відповідати повним реченням; одночасно стимулювати роботу правої та лівої півкулі головного мозку; поповнювати словниковий запас словами-назвами іграшок;
- розвивати зорову пам'ять, фантазію, креативність, вміння відстоювати власну думку; дрібну моторику рук, комунікативні якості, тактильно-сенсорні відчуття; мовленнєве дихання;
- виховувати дбайливе ставлення до іграшок.

Матеріали:

- різнокольоровий картон;
- зображення хлопчика та зламаних іграшок;
- зображення тварин на магнітах;
- дидактична гра «Опиши одним словом»;
- вправи на розвиток правої та лівої півкулі головного мозку;
- фланелеграф;
- дерев'яні палички;
- друдли;
- інтелектуальна гра «Полички» для розвитку орієнтування на площі фланелеграфа;
- мячики, кубики, пластмасові таці;
- мішечок з дерев'яними фігурками;
- заламіновані аркуші паперу з доріжками для дихальної вправи та пальчиків;
- аудіоапаратура, ноутбук;
- коробка з картону;
- сюрпризний момент - наклейки.

1. Привітання:

Група «Зірочка» дружненька,

Як у сонця промінці.

Посміхнімося гарненько,

Адже всі ми молодці!

2. Сторітеллінг:

Діти, сталося непоправне! Усі іграшки нахабно втікли з магазину!

Виявляється, що за ними погано доглядали! Давайте розберемося у цій плутанині і повернемо їх на місце?

3. Чарівна доріжка:

Щоб потрапити до магазину нам необхідно пройти по чарівній доріжці!

(ступаючи на кольоровий картон, дитина робить певний рух — один колір, один рух).

4. Полички:

Ось, дивіться! Вони вже зібралися навтьоки! Давайте складемо іграшки на потрібне місце.

(на фланелеграфі намальовані рядки та стовбчики, чіпляємо іграшку на магніті на потрібне місце — наприклад, 1 рядок і 2 стовбчик).

5. Друдли

(Діти висловлюють власну думку — на що схожий малюнок).

6. Кубики-кульки:

(завдання - описати одним словом іграшку і одночасно правою та лівою руками навхрест покласти кульку на одну тацю, кубик на іншу).

7. Фізрозминка

Підвелися всі швиденько —

І на місці біг легенький.

Пострибали, як зайчата,

Треба м'язи розробляти.

Підняли по черзі ніжки,

Не втомились анітрішки.

Всі присіли – підвелися,
Знов присіли – підвелися.
Розімніть гарненько пальці,
Потанцюйте стильні танці.

(Діти виконують усі рухи з текстом)

8. Фігурки в мішечку:

Діти, а давайте у нашому чарівному мішечку віднайдемо гостинці для наших іграшок?

(одну фігурку дитина тримає у руці, іншу таку ж саму шукає у мішечку).

9. Опис дії на картинці повним реченням:

Подивіться-но, хто зображений на картинках і що ці дітки роблять? Можливо це їхні дії спричинили образи іграшок? Давайте розглянемо!

(Наприклад, “Хлопчик зламав іграшку”).

10. Вправа на дихання:

Давайте чарівними рухами і диханням прибиремо в магазині пил і бруд. І в ньому буде порядок та чистота!

(вказівними пальчиками правої та лівої рук одночасно водять по доріжках і видихають повітря).

11. Підсумок:

Дітки, давайте ж з вами зробимо висновки: як ми маємо поводити себе з іграшками? Як потрібно за ними доглядати?

12. Закріплення віршем:

Ти іграшки, малюк, не ображай!

Їх мий, цілуй і доглядай!

Інакше вони можуть утекти

Шукати ласки, поваги й доброти!

13. Сюрприз.

Наклейки та коробка для іграшок, куди ці наклейки діти мають причепити.

ДОДАТОК Ж

Заняття зі стимулювання критичного мислення, розвитку мовлення та математички для старшої логопедичної групи №10 «Подорож у ведмежий сон».

1. Блисківки (з рук вихователя) і чарівна паличка із заклинаннями перенесуть нас у ліс, де спить ведмедик. + музика з аудіоапаратури.
2. Давайте підглянемо, що ж сниться ведмедику через чарівний світ нашого плазмового помічника «Плазмика» - відеосюжет (це можуть бути):
 - його друзі (5 тварин – чому саме ці звірі? Як вони дружать?);
 - квіти на галявині (фізрозминка, рухавка на тему квітів);
 - бджілки (майструємо з геометричних фігур вулики для бджілок – Які фігури зайві? Чому?);
 - рибки (гра «Акваріум», рибки на липучках - акваріуми з цифрами – розробка Литвиненко Лесі Анатоліївни);
 - гриби (на ніжці цифра, на шапочці цятки в необхідній кількості);
 - банки з консервуванням (розробка Литвиненко Лесі Анатоліївни «Що в банці?») і т.д.
4. Повернення до дому через правильні логічні ряди на спінері чи колах Луллія.
5. Привіт від ведмедика (відеопривітання на ноутбуці).
6. Сюрпризний момент – цукерки «Бджілка» або мед у горщику.

ДОДАТОК И

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, Грінєнкова Тетяна Анатоліївна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

- не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
- своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
- не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
- підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
- поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
- не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
- відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
- запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
- не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
- не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки ;
- не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
- не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
- не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

10.11.2020 р.

(дата)

(підпис)

Тетяна Грінєнкова

(ім'я, прізвище)